

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 8ης Ιουλίου 1999 *

Στην υπόθεση C-199/92 P,

Hüls AG, με έδρα το Marl (Γερμανία), εκπροσωπούμενη αρχικώς μεν από τον H.-J. Herrmann, ακολούθως δε από τον F. Montag, δικηγόρους Κολωνίας, με αντικλήτους στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους Loesch & Wolter, 8, rue Zithe,

αναιρεσείουσα,

υποστηριζόμενη από την

DSM NV, με έδρα το Heerlen (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενη από τον I. G. F. Cath, δικηγόρο Χάγης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο L. Dupong, 14 A, rue des Bains,

παρεμβαίνουσα στη διαδικασία αναιρέσεως,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 10 Μαρτίου 1992 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (πρώτο τμήμα) στην υπόθεση T-9/89, Hüls κατά Commission (Συλλογή 1992, σ. II-499), και με την οποία ζητείται η εξαφάνιση της αποφάσεως αυτής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

όπου ο έτερος διάδικος είναι η

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους G. zur Hausen, νομικό σύμβουλο, και B. Jansen, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. J. G. Karpeyn, πρόεδρο τμήματος, G. Hirsch, G. F. Mancini (εισηγητή), J. L. Murray και H. Ragnemalm, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Γ. Κοσμάς

γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας, και D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου 1997,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Ιουλίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με δικόγραφο το οποίο κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 14 Μαΐου 1992, η Hüls AG (στο εξής: Hüls) άσκησε, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ, αναίρεση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-9/89, Hüls κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-499, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση).

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου

- 2 Τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν στην παρούσα αίτηση αναίρεσεως, όπως αυτά προκύπτουν από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, είναι τα ακόλουθα.
- 3 Διάφορες επιχειρήσεις που δρούσαν στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής βιομηχανίας πετροχημικών προϊόντων άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως 86/398/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο) (ΕΕ L 230, σ. 1, στο εξής: απόφαση «πολυπροπυλένιο»).
- 4 Βάσει των διαπιστώσεων της Επιτροπής, τις οποίες επιβεβαίωσε επί του σημείου αυτού το Πρωτοδικείο, η αγορά πολυπροπυλενίου εφοδιαζόταν πριν από το 1977 από δέκα παραγωγούς, τέσσερις από τους οποίους [Montedison SpA (στο εξής: Monte), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI) και Shell International Chemical Company Ltd (στο εξής: Shell)] αντιπροσώπευαν μαζί το 64 % της αγοράς. Μετά τη λήξη της ισχύος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Monte, εμφανίστηκαν στην αγορά το 1977 νέοι παραγωγοί, πράγμα που οδήγησε σε ουσιώδη

αύξηση της πραγματικής παραγωγικής ικανότητας, χωρίς ωστόσο να προκαλέσει αντίστοιχη αύξηση της ζήτησης. Αυτό είχε ως συνέπεια να χρησιμοποιείται το παραγωγικό δυναμικό σε ποσοστά κυμαινόμενα μεταξύ 60 % το 1977 και 90 % το 1983. Καθένας από τους παραγωγούς που ήσαν εγκατεστημένοι την περίοδο εκείνη εντός της Κοινότητας πωλούσε τα προϊόντα του εντός όλων ή σχεδόν όλων των κρατών μελών.

5 Η Hüls συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών που εφοδίαζαν την αγορά το 1977. Το μερίδιό της στη δυτικοευρωπαϊκή αγορά κυμαινόταν μεταξύ 4,5 και 6,5 % περίπου.

6 Ύστερα από ελέγχους που διενεργήθηκαν ταυτόχρονα σε διάφορες επιχειρήσεις του κλάδου, η Επιτροπή απηύθυνε σε διάφορους παραγωγούς πολυπροπυλενίου αιτήσεις παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25). Από τη σκέψη 6 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι, από τις πληροφορίες που έλαβε, η Επιτροπή κατέληξε ότι μεταξύ του 1977 και του 1983 οι εμπλεκόμενοι παραγωγοί καθόριζαν, κατά παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ (παλαιού άρθρου 85), τακτικά στόχους τιμών στο πλαίσιο των λεγόμενων πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών και είχαν οργανώσει ένα σύστημα ετήσιου ελέγχου των πωλήσεων, με σκοπό να κατανεύμουν μεταξύ τους τη διαθέσιμη αγορά βάσει συμπεφωνημένων ποσοτήτων εκφραζομένων σε τόνους ή σε ποσοστά. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 και απηύθυνε έγγραφη ανακοίνωση των αιτιάσεων σε διάφορες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και στην Hüls.

7 Μετά το πέρας της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση «πολυπροπυλένιο», με την οποία διαπίστωσε ότι η Hüls είχε παραβεί το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ μετέχοντας με άλλες επιχειρήσεις, από κάποιο χρονικό σημείο μεταξύ 1977 και 1979 μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 τουλάχιστον, σε συμφωνία και σε εναρμονισμένη

πρακτική που ανάγονταν στα μέσα του 1977, βάσει των οποίων οι παραγωγοί που προμήθευαν με πολυπροπυλένιο τις χώρες της κοινής αγοράς:

- είχαν επαφές μεταξύ τους και τακτικές συναντήσεις (από τις αρχές του 1981, δύο φορές τον μήνα) στο πλαίσιο σειράς μυστικών συναντήσεων που αποσκοπούσαν στη συζήτηση και στον καθορισμό της εμπορικής πολιτικής τους·
- καθόριζαν περιοδικά «τιμές-στόχους» (ή κατώτατες τιμές) για την πώληση του προϊόντος εντός κάθε κράτους μέλους της Κοινότητας·
- συμφώνησαν διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των εν λόγω τιμών-στόχων, τα οποία περιελάμβαναν (κυρίως) περιοδικούς περιορισμούς στην παραγωγή, ανταλλαγή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων και, από το τέλος του 1982, σύστημα «λογιστικής διαχείρισης» που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων τιμών σε κατ' ιδίαν πελάτες·
- προέβησαν σε ταυτόχρονες αυξήσεις τιμών εφαρμόζοντας τους εν λόγω στόχους·
- κατένεμιαν την αγορά παραχωρώντας σε κάθε παραγωγό έναν ετήσιο στόχο πωλήσεων ή «ποσοστώσεις» (1979, 1980 και, τουλάχιστον, για ένα μέρος του 1983) ή, ελλείψει οριστικής απόφασης που να καλύπτει ολόκληρο το έτος, υποχρεώνοντας τους παραγωγούς να περιορίζουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους με αναφορά σε προηγούμενη περίοδο (1981 και 1982) (άρθρο 1 της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο»).

- 8 Στη συνέχεια, η Επιτροπή διέταξε τις διάφορες εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να παύσουν αμέσως τις ως άνω παραβάσεις και να απέχουν στο μέλλον από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική έχουσα το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα. Η Επιτροπή τις υποχρέωσε επίσης να παύσουν κάθε σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών οι οποίες καλύπτονται συνήθως από το επαγγελματικό απόρρητο και να ενεργήσουν έτσι ώστε κάθε σύστημα ανταλλαγής γενικών πληροφοριών (όπως το σύστημα Fides) να λειτουργεί κατά τρόπον ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά μεμονωμένων παραγωγών (άρθρο 2 της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο»).
- 9 Στην Hüls επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους 2 750 000 ECU, ήτοι 5 898 447,50 γερμανικών μάρκων (DM) (άρθρο 3 της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο»).
- 10 Στις 2 Αυγούστου 1986, η Hüls άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Δικαστηρίου, το οποίο, με διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου, κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως 88/591/EΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 319, σ. 1).
- 11 Η Hüls ζήτησε από το Πρωτοδικείο να ακυρώσει την απόφαση «πολυπροπυλένιο», επικουρικώς δε να μειώσει το πρόστιμο που της είχε επιβληθεί και, εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 12 Η Επιτροπή ζήτησε την απόρριψη της προσφυγής και την καταδίκη της προσφεύγουσας στα δικαστικά έξοδα.
- 13 Με χωριστό υπόμνημα που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 4 Μαρτίου 1992, η Hüls ζήτησε από το Πρωτοδικείο να αναβάλει την ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως, να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, καθώς και τη διεξαγωγή αποδείξεων

σύμφωνα με τα άρθρα 62, 64, 65 και 66 του Κανονισμού Διαδικασίας του, κατόπιν των δηλώσεων στις οποίες προέβη η Επιτροπή κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου επ' ακροατηρίου συζήτηση των υποθέσεων T-79/89, T-84/89 έως T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 και T-104/89, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής (απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992, Συλλογή 1992, σ. II-315, στο εξής: απόφαση PVC του Πρωτοδικείου).

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

Επί της θεμελιώσεως της παραβάσεως — Διαπιστωθέντα πραγματικά περιστατικά

Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων

- 14 Ως προς το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου για το χρονικό διάστημα από το 1977 μέχρι τα τέλη 1978 ή τις αρχές 1979, το Πρωτοδικείο, κατ' αρχάς, έκρινε, στη σκέψη 96, ότι το μόνο αποδεικτικό στοιχείο το οποίο προέβαλλε η Επιτροπή για ν' αποδείξει τη συμμετοχή της Hüls στις συναντήσεις αυτές κατά το υπό κρίση χρονικό διάστημα ήταν η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών. Στη σκέψη 97, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η απάντηση αυτή, συγκαταλέγοντας την Hüls μεταξύ των τακτικώς συμμετεχόντων στις συναντήσεις, αφορούσε ρητώς τη συμμετοχή της στις συναντήσεις «εμπειρογνομόνων» και «διευθυντών», χωρίς να διευκρινίζει από τότε. Βάσει της απαντήσεως της ICI σ' αυτήν την αίτηση παροχής πληροφοριών, το Πρωτοδικείο επισήμανε, στη σκέψη 99, ότι οι συναντήσεις αυτές είχαν αρχίσει στα τέλη 1978 ή τις αρχές 1979 και ότι τα χωρία της απαντήσεως της ICI τα οποία επεκαλείτο η Επιτροπή για να δείξει ότι η συμμετοχή της Hüls στις συναντήσεις αναγόταν στον Δεκέμβριο του 1977 δεν αφορούσε τις συναντήσεις αυτές, αλλά *επί τούτων* συναντήσεις. Εξ αυτών το Πρωτοδικείο συνεπέρανε, στη σκέψη 102, ότι η Επιτροπή δεν είχε να

προβάλει κανένα πρόσφορο στοιχείο για ν' αποδείξει ότι η Hüls είχε συμμετάσχει στην παράβαση πριν από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 και ότι, επομένως, δεν είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή αυτή.

15 Για το χρονικό διάστημα από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τον Νοέμβριο του 1983, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 114, ότι η ICI, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, κατέταξε την Hüls — κατ' αντίθεση προς δύο άλλους παραγωγούς — μεταξύ των τακτικώς συμμετεχόντων στις συναντήσεις «διευθυντών» και «εμπειρογνομόνων» χωρίς χρονικό περιορισμό. Το Πρωτοδικείο ερμήνευσε την απάντηση αυτή υπό την έννοια ότι η συμμετοχή της Hüls αναγόταν στην εποχή στην οποία πρωτοκαθιερώθηκε το σύστημα συναντήσεων «διευθυντών» και «εμπειρογνομόνων», ήτοι περί τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979. Στη σκέψη 115, το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι την εν λόγω απάντηση της ICI ενίσχυε η μνεία — δίπλα στο όνομα της Hüls σε διάφορους πίνακες που βρέθηκαν στην ICI, την Atochem SA και την Hercules Chemicals NV — των αριθμητικών στοιχείων των πωλήσεών της, ενώ η κατάρτιση των πινάκων αυτών δεν θα ήταν δυνατή βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides· η ICI, άλλωστε, απαντώντας στην αίτηση παροχής πληροφοριών, είχε δηλώσει, σχετικά με έναν από τους πίνακες αυτούς, ότι «πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήσαν οι ίδιοι οι παραγωγοί». Στα στοιχεία αυτά το Πρωτοδικείο προσέθεσε, στη σκέψη 116, ότι η απάντηση της Hüls στην αίτηση παροχής πληροφοριών ήταν ατελής, κατά το μέτρο που παρέλειπε να μνημονεύσει τη συμμετοχή της σε μια συνάντηση του Ιανουαρίου του 1981, η οποία προέκυπτε από πρακτικά. Περαιτέρω, το Πρωτοδικείο επισήμανε, στη σκέψη 117, ότι η Hüls είχε αναγνωρίσει ενώπιόν του ότι συμμετείχε τακτικά στις συναντήσεις κατά το 1982 και το 1983, ενώ με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών ισχυριζόταν ότι δεν είχε μετάσχει στις συναντήσεις πριν από το δεύτερο ήμισυ του 1982.

16 Εξ αυτών το Πρωτοδικείο συνεπέρανε, στη σκέψη 118, ότι η Επιτροπή δικαιολογημένα είχε θεωρήσει ότι η προσφεύγουσα μετείχε τακτικά στις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 και μέχρι τα τέλη του Σεπτεμβρίου του 1983. Στη σκέψη 119, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι ορθώς η Επιτροπή έκρινε, βάσει των στοιχείων που της είχε παράσχει η ICI με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών και τα οποία επιβεβαίωναν τα πρακτικά διαφόρων συναντήσεων, ότι σκοπός των συναντήσεων ήταν βασικά ο καθορισμός επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων. Κατά τη σκέψη 121 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ορθώς επίσης η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση της ICI σχετικά με τη συχνότητα των συναντήσεων “διευθυντών” και “εμπειρογνομόνων”, καθώς και από την ταυτότητα φύσεως και αντικειμένων των συναντήσεων, ότι αυτές εντάσσονταν σε σύστημα περιοδικών συναντήσεων.

- 17 Στις σκέψεις 122 έως 125, το Πρωτοδικείο περαιτέρω απέκρουσε τα επιχειρήματα τα οποία προέβαλλε η Hüls για ν' αποδείξει ότι η συμμετοχή της στις συναντήσεις δεν ήταν επίμεμπτη. Έτσι, στην άποψη ότι η Hüls, όντας παραγωγός μικρού μεγέθους, δεν μπορούσε να παραμείνει εκτός συναντήσεων, αντέταξε ότι θα μπορούσε να τις καταγγείλει στην Επιτροπή και να της ζητήσει να διατάξει να παύσουν. Απέκρουσε επίσης το επιχειρήμα της Hüls ότι η στρατηγική της που συνίστατο στο να εγκαταλείψει τα βασικά προϊόντα για να στραφεί προς τα ειδικά προϊόντα προέδιδε αντίθεση συμφερόντων μεταξύ αυτής και των άλλων παραγωγών, εφόσον το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι οι συζητήσεις για τον όγκο των πωλήσεων αφορούσαν και τα ειδικά προϊόντα. Όσο για την ακολουθούμενη από την Hüls πρακτική της παραπληροφόρησης και του αυτοπεριορισμού της εκφράσεως, το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι αυτή έδινε στους ανταγωνιστές της — τουλάχιστον — την εντύπωση ότι συμμετείχε σ' αυτές για τους ίδιους λόγους για τους οποίους μετείχαν και αυτοί.
- 18 Στη σκέψη 126, το Πρωτοδικείο συνήγαγε ότι στην Hüls εναπέκειτο να παράσχει αποχρώσες ενδείξεις που να αποδεικνύουν ότι η συμμετοχή της στις συναντήσεις εσπερείτο οποιουδήποτε πνεύματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό, αποδεικνύοντας ότι είχε δηλώσει στους ανταγωνιστές της ότι συμμετείχε στις συναντήσεις αυτές για λόγους διαφορετικούς από τους δικούς τους. Συναφώς, το Πρωτοδικείο επισήμανε, στη σκέψη 127, ότι τα επιχειρήματα της Hüls περί της συμπεριφοράς της στην αγορά δεν συνιστούσαν ενδείξεις ικανές ν' αποδείξουν ότι αυτή ήταν απηλλαγμένη οποιουδήποτε πνεύματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό. Ακόμη και αν υποθεθεί ότι οι ανταγωνιστές της Hüls ε γνώριζαν ότι η συμπεριφορά της στην αγορά θα ήταν ανεξάρτητη του περιεχομένου των συναντήσεων, το γεγονός και μόνον ότι αντήλασε με αυτούς στοιχεία που εμπíπτουν στο επιχειρηματικό απόρρητο αρκούσε για να καταδείξει το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό πνεύμα της Hüls.
- 19 Το Πρωτοδικείο κατέληγε, στη σκέψη 129, ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η Hüls συμμετείχε τακτικά στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983, ότι οι συναντήσεις αυτές είχαν ως αντικείμενο ιδίως τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων και ότι εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος.

Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών

- 20 Στη σκέψη 167, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι τα πρακτικά των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου έδειχναν ότι οι παραγωγοί που μετείχαν στις συναντήσεις εκείνες είχαν όντως συνομολογήσει τις συμφωνίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην απόφαση «πολυπροπυλένιο». Κατά τη σκέψη 168, άπαξ είχε αποδειχθεί επαρκώς κατά νόμον ότι η Hüls μετείχε στις συναντήσεις εκείνες, αυτή δεν μπορούσε να ισχυρίζεται ότι δεν είχε συνταχθεί με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που αποφασίζονταν, οργανώνονταν και ελέγχονταν σ' αυτές, χωρίς να παρέχει ενδείξεις προς στήριξη του ισχυρισμού της. Στη σκέψη 170, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η επιχειρηματολογία της Hüls ότι, για να καθορίζει την τιμολογιακή της συμπεριφορά στην αγορά, δεν ελάμβανε υπόψη τα αποτελέσματα των συναντήσεων δεν μπορούσε να γίνει δεκτή ως ένδειξη επιρρωννύουσα τον ισχυρισμό της ότι δεν συντασσόταν με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που συνεφωνούντο κατά τις συναντήσεις, αλλά θα μπορούσε, το πολύ, να αποδείξει ότι δεν έθετε σε εφαρμογή τα αποτελέσματα των συναντήσεων. Κατά τη σκέψη 171, παρά τις σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των πράγματι εφαρμοζομένων τιμών και των τιμών-στόχων, οι ίδιοι οι παραγωγοί είχαν κρίνει θετικά τα αποτελέσματα των συναντήσεών τους.
- 21 Στη σκέψη 172, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι, εν πάση περιπτώσει, η εκ μέρους της Hüls εφαρμογή των αποτελεσμάτων των συναντήσεων ήταν περισσότερο υπαρκτή απ' ό,τι ισχυριζόταν η ίδια, τουλάχιστον μετά το 1982, αφότου δηλαδή η Επιτροπή μπόρεσε να προσκομίσει οδηγίες καθορισμού τιμών προερχόμενες από την Hüls και συμπιπτουσες με τις επιδιωκόμενες τιμές που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις και με τις οδηγίες που έδιναν άλλοι παραγωγοί. Όσον αφορά τον αμιγώς εσωτερικής χρήσεως χαρακτήρα των οδηγιών καθορισμού τιμών της Hüls, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 173, ότι, ναι μεν οι οδηγίες αυτές ήσαν εσωτερικές, υπό την έννοια ότι απευθύνονταν από την κεντρική έδρα της επιχειρήσεως στα γραφεία πωλήσεως, απεστέλλοντο όμως με σκοπό να εκτελεστούν και, άρα, να παραγάγουν εξωτερικά αποτελέσματα. Κατά τη σκέψη 174, το Πρωτοδικείο προσέθεσε ότι καλώς η Επιτροπή είχε συναγάγει από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν σε σύστημα καθορισμού επιδιωκόμενων τιμών, το οποίο δεν έπανε να υφίσταται ακόμη και όταν οι συζητήσεις μεταξύ παραγωγών δεν κατέληγαν στον καθορισμό συγκεκριμένου στόχου. Τέλος, στη σκέψη 175, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι, ναι μεν η τελευταία συνάντηση παραγωγών για την οποία είχε προσκομίσει αποδείξεις η Επιτροπή ήταν η της 29ης Σεπτεμβρίου 1983, παρέμενε όμως γεγονός ότι διάφοροι παραγωγοί είχαν στείλει, μεταξύ 20 Σεπτεμβρίου και 25 Οκτωβρίου 1983, ταυτόσημες οδηγίες τιμών· επομένως, ευλόγως είχε κρίνει η Επιτροπή ότι οι συναντήσεις παραγωγών εξακολουθούσαν να παράγουν τα αποτελέσματά τους μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

- 22 Εξ αυτών το Πρωτοδικείο συνεπέρανε ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον ότι η Hüls συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών μεταξύ των οποίων είχε επέλθει σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην απόφαση «πολυπροπυλένιο», ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος και ότι παρήγαγαν τα αποτελέσματά τους μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

Τα μέτρα προς διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών

- 23 Στη σκέψη 189, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η απόφαση «πολυπροπυλένιο» έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι προσάπτει σε καθέναν από τους παραγωγούς ότι, σε διάφορες χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια συναντήσεων, είχαν συναποδεχθεί με τους λοιπούς παραγωγούς ένα σύνολο μέτρων που αποσκοπούσαν στη δημιουργία ευμενών συνθηκών για την αύξηση των τιμών, ιδίως μειώνοντας τεχνητά την προσφορά του πολυπροπυλενίου· η εκτέλεση αυτού του συνόλου μέτρων είχε επιμεριστεί, με κοινή συμφωνία των διαφόρων παραγωγών, ανάλογα με τη συγκεκριμένη θέση του καθενός. Στη σκέψη 190, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η Hüls, συμμετέχοντας στις συναντήσεις κατά τις οποίες είχε υιοθετηθεί αυτό το σύνολο μέτρων, το είχε συναποδεχθεί, εφόσον δεν προέβαλε καμιά ένδειξη ικανή ν' αποδείξει το αντίθετο.
- 24 Όσον αφορά το «account leadership», το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 191, ότι η Hüls είχε μετάσχει σε τέσσερις συναντήσεις, κατά τις οποίες το σύστημα αυτό συζητήθηκε μεταξύ παραγωγών· όπως δε προέκυπτε από τα πρακτικά αυτών των συναντήσεων, είχε παράσχει κατ' αυτές ορισμένες πληροφορίες σχετικές με τους πελάτες της. Κατά τη σκέψη 192, την εφαρμογή του συστήματος εκείνου πιστοποιούσαν τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 3ης Μαΐου 1983, καθώς και η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών. Στις σκέψεις 193 έως 196, το Πρωτοδικείο εξέθεσε ότι τα στοιχεία αυτά δεν αναιρούνταν από τα επιχειρήματα της Hüls, ότι είχαν σημειωθεί σημαντικές μετακινήσεις πελατών κατά το 1982 και το 1983, ότι το όνομα της Hüls εφερέτο εντός παρενθέσεων σε πίνακα που ήταν συνημμένος στα πρακτικά της συνεδριάσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 και ότι υπήρχαν διαφορές μεταξύ του πίνακα αυτού και του συνημμένου στα πρακτικά της συνεδριάσεως της 2ας Σεπτεμβρίου 1982.

- 25 Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, εξ άλλου, στη σκέψη 197, ότι η Hüls είχε αναγνωρίσει, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, ότι είχε συμμετάσχει σε τοπικές συναντήσεις στη Δανία, που, όπως πιστοποιούσαν τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 2ας Νοεμβρίου 1982, είχαν ως προορισμό να εξασφαλισθεί σε τοπικό επίπεδο η εφαρμογή των συμφωνηθέντων μέτρων. Τέλος, το Πρωτοδικείο έκρινε, στη σκέψη 198, ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 και η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών απεδείκνυαν αναμφισβήτητα ότι ορισμένοι παραγωγοί, μεταξύ των οποίων οι Γερμανοί, είχαν ασκήσει πιέσεις στους δυστροπούντες παραγωγούς.
- 26 Στη σκέψη 199, το Πρωτοδικείο συνεπέρανε ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον ότι η Hüls συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων είχε επέλθει σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην απόφαση «πολυπροπυλένιο».

Ποσότητες-στόχοι και ποσοτώσεις

- 27 Το Πρωτοδικείο υπέμνησε, κατ' αρχάς, στη σκέψη 231, ότι η Hüls μετείχε τακτικά, από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979, στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου, κατά τις οποίες γίνονταν συζητήσεις σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων των διαφόρων παραγωγών και ανταλλάσσονταν σχετικώς πληροφορίες. Στη σκέψη 232, επισήμανε ότι, πέρα από τη συμμετοχή της Hüls στις συναντήσεις, η επωνυμία της περιεχόταν σε πίνακες που βρέθηκαν στους παραγωγούς πολυπροπυλενίου, από το περιεχόμενο των οποίων προέκυπτε σαφώς ότι σκοπός τους ήταν ο ορισμός επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων. Δικαιολογημένα, επομένως, η Επιτροπή είχε θεωρήσει ότι το περιεχόμενο των πινάκων αυτών — που έπρεπε να είχαν καταρτιστεί βάσει πληροφοριών προερχομένων από τους παραγωγούς και όχι βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides —, καθόσον αφορούσε την Hüls, είχε δοθεί από την ίδια την Hüls στο πλαίσιο των συναντήσεων. Στη σκέψη 233, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η ορολογία που εχρησιμοποιείτο στους πίνακες που αφορούσαν τα έτη 1979 και 1980 δικαιολογούσαν το συμπέρασμα ότι είχε όντως υπάρξει σύμπτωση των βουλήσεων των παραγωγών.

- 28 Όσον αφορά ειδικότερα το 1979, το Πρωτοδικείο εξέθεσε, στις σκέψεις 234 και 235, ότι τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979, καθώς και ο πίνακας «Producer's Sales to West Europe», που είχε κατασχεθεί στην ICI, διέψευδαν την άποψη της Hüls ότι δεν υπήρξε σύστημα ποσοστώσεων για το 1979.
- 29 Στις σκέψεις 236 έως 239, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι, για το 1980, ο καθορισμός στόχων για τον όγκο των πωλήσεων ολοκλήρου του έτους προέκυπτε από τον πίνακα με ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου 1980, που βρέθηκε στην Atochem SA, καθώς και από τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Ιανουαρίου 1981· συναφώς επισήμανε ότι, ναί μεν υπήρχε διαφορά μεταξύ των αριθμών που περιείχοντο στις δύο πηγές, αυτό όμως προέκυπτε από το γεγονός ότι οι προβλέψεις των παραγωγών χρειάστηκε να αναθεωρηθούν προς τα κάτω· έκρινε άνευ σημασίας το γεγονός ότι οι «στόχοι» που είχαν δοθεί στη Hüls στους διάφορους πίνακες για το 1980 και 1981 ταυτίζονταν, εθεώρησε δε ότι η περιεχόμενη στον πίνακα της 26ης Φεβρουαρίου 1980 μνεία «to be rechecked» δεν έθετε εν αμφιβόλω τη σύμπτωση βουλήσεων, αλλά έδειχνε απλώς ότι, κατά τον χρόνο εκείνο, έπρεπε ακόμη να γίνουν επαληθεύσεις· προσέθεσε ότι, κατά τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Ιανουαρίου του 1981, η Hüls είχε δώσει τα στοιχεία των πωλήσεών της του έτους 1980, για να συγκριθούν προς τον όγκο πωλήσεων που είχε καθοριστεί και εγκριθεί για το 1980.
- 30 Στις σκέψεις 240 έως 245, το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι, για το 1981, προσαπτόταν στους παραγωγούς ότι συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοστώσεων, ότι ανακοίνωσαν τις «φιλοδοξίες» τους, ότι συμφώνησαν, ως προσωρινό μέτρο, να μειώσουν, κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο, τις μηνιαίες τους πωλήσεις στο $\frac{1}{12}$ του 85 % του «στόχου» που είχαν συμφωνήσει για το 1980, ότι δεσμεύτηκαν να τηρήσουν, κατά το υπόλοιπο διάστημα του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγούμενου έτους, ότι γνωστοποιούσαν, κάθε μήνα, κατά τις συναντήσεις, τις πωλήσεις τους και, τέλος, ότι έλεγχαν αν οι πωλήσεις τους ήσαν εντός των ορίων της θεωρητικής ποσοστώσεως που είχαν καθορίσει. Κατά το Πρωτοδικείο, την ύπαρξη των εν λόγω διαπραγματεύσεων και τη γνωστοποίηση των «φιλοδοξιών» τους πιστοποιούσαν διάφορα αποδεικτικά στοιχεία, όπως πίνακες και ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI· η συναποδοχή προσωρινών μέτρων κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1981, προέκυπτε από τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Ιανουαρίου 1981· το γεγονός ότι οι παραγωγοί όρισαν στον εαυτό τους, για το υπόλοιπο του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγούμενου έτους και ότι έλεγχαν την τήρηση της ποσοστώσεως αυτής, ανταλλάσσοντας κάθε μήνα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις τους, αποδεικνύεται από τον συνδυασμό ενός πίνακα με ημερομηνία 20 Δεκεμβρίου 1981, ενός αχρονολόγητου πίνακα, που έφερε τον τίτλο «Scarti per società» και ανευρέθηκε στην ICI, και ενός αχρονολόγητου πίνακα που επίσης ανευρέθηκε στην ICI· η συμμετοχή της Hüls στις διάφορες αυτές δραστηριότητες

προέκυπτε από τη συμμετοχή της στις συναντήσεις κατά τις οποίες είχαν συντελεσθεί οι πράξεις αυτές και από τη μνεία του ονόματός της στα διάφορα προαναφερθέντα έγγραφα.

- 31 Στις σκέψεις 246 έως 249, το Πρωτοδικείο επισήμανε ότι, για το 1982, προσαπτόταν στους παραγωγούς ότι συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοστώσεων, ότι ανακοίνωναν τις «φιλοδοξίες» τους σε ποσοτήτες, ότι, μη επιτευχθείσης οριστικής συμφωνίας, ανακοίνωναν κατά τις συναντήσεις τα αριθμητικά στοιχεία των μηνιαίων πωλήσεών τους του πρώτου εξαμήνου, συγκρίνοντάς τα προς το ποσοστό που είχαν καταγράψει κατά το προηγούμενο έτος, και ότι, κατά το δεύτερο εξάμηνο, προσπαθούσαν να περιορίσουν τις μηνιαίες τους πωλήσεις στο συνολικό ποσοστό της αγοράς που είχαν πραγματοποιήσει κατά το πρώτο εξάμηνο του ίδιου έτους. Κατά το Πρωτοδικείο, την ύπαρξη των εν λόγω διαπραγματεύσεων και τη γνωστοποίηση των «φιλοδοξιών» τους πιστοποιούσε ένα έγγραφο τιτλοφορούμενο «Scheme for discussions "quota system 1982"», ένα σημείωμα της ICI τιτλοφορούμενο «Polypropylene 1982, Guidelines», ένας πίνακας με ημερομηνία 17 Φεβρουαρίου 1982 και ένας πίνακας συντεταγμένος στα ιταλικά, που συνιστούσε μια περίπλοκη πρόταση τα μέτρα που ελήφθησαν για το πρώτο εξάμηνο του 1982 απεδεικνύοντο από τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 13ης Μαΐου 1982· την εκτέλεση αυτών των μέτρων πιστοποιούσαν τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 9ης Ιουνίου, της 20ής και 21ης Ιουλίου και της 20ής Αυγούστου 1982· τα μέτρα που ελήφθησαν για το δεύτερο εξάμηνο απεδεικνύοντο από τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 6ης Οκτωβρίου 1982, τη δε διατήρησή τους επιβεβαίωναν τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982, χωρίς τη διαπίστωση αυτή να αναιρεί ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI του Δεκεμβρίου του 1982.
- 32 Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε επίσης, στη σκέψη 250, ότι, όσον αφορά το 1981 και το 1982, ορθώς η Επιτροπή είχε συναγάγει από την αμοιβαία επιτήρηση που ασκούνταν, κατά τις περιοδικές συναντήσεις, επί της εφαρμογής ενός συστήματος περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής προς προγενέστερη περίοδο ότι το σύστημα αυτό το είχαν συναποδεχθεί οι μετέχοντες στις συναντήσεις.
- 33 Για το 1983, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στις σκέψεις 251 έως 256, ότι, όπως προέκυπτε από τα έγγραφα που είχε προσκομίσει η Επιτροπή, κατά τα τέλη του 1982 και τις αρχές του 1983, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου είχαν συζητήσει επί ενός συστήματος ποσοστώσεων για το έτος 1983, ότι η Hüls είχε μετάσχει στις συναντήσεις κατά τις οποίες ελάμβαναν χώρα οι συζητήσεις αυτές, όπου και έδινε στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις της, και ότι, στον πίνακα 2 που ήταν συνημμένος στα πρακτικά της συνεδριάσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982, αναγραφόταν η μνεία «αποδεκτή»

δίπλα στην ποσόστωση που αντιστοιχούσε στο όνομά της· επομένως, η Hüls είχε μετέσχει στις διαπραγματεύσεις που διεξήχθησαν με σκοπό την καθιέρωση συστήματος ποσοστώσεων για το 1983. Κατά το Πρωτοδικείο, από τον συνδυασμό των πρακτικών της συνεδριάσεως της 1ης Ιουνίου 1983 και των πρακτικών μιας εσωτερικής συσκέψεως του ομίλου Shell της 17ης Μαρτίου 1983, που επιβεβαιώνονται από δύο άλλα έγγραφα, όπου ως μερίδιο αγοράς του ομίλου Shell φέρεται ο αριθμός 11 %, ορθώς η Επιτροπή είχε συναγάγει ότι το σύστημα αυτό ήταν αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων, παρά τις σημαντικές αποκλίσεις που εμφάνιζαν στην αρχή οι απόψεις.

- 34 Στις σκέψεις 257 έως 260, το Πρωτοδικείο έκρινε αλυσιτελές το επιχείρημα της Hüls περί εξελίξεως της αγοράς, εφόσον η απόφαση καταλόγιζε στους παραγωγούς όχι ότι τήρησαν τις ποσοστώσεις, αλλ' απλώς ότι τις συνομολόγησαν. Υπενθύμισε ότι τόσο η σύγκριση των αριθμητικών στοιχείων των πωλήσεων των διαφόρων παραγωγών προς τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων που τους είχε κατανεμηθεί, όσο και το γεγονός ότι αυτές λογοδοτούσαν για τις πωλήσεις τους ορισμένων περιόδων αποδεικνύουν ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Hüls, το σύστημα των ποσοστώσεων δεν αφορούσε μόνο τις βασικές ποιότητες, αλλά όλες τις ποιότητες του πολυπροπυλενίου. Προσέθεσε ότι, λόγω της ταυτότητας του σκοπού των διαφόρων μέτρων περιορισμού του όγκου των πωλήσεων — που συνίστατο στη μείωση της πιέσεως που ασκούσε η υψηλότερη προσφορά πάνω στις τιμές —, ορθώς η Επιτροπή είχε συναγάγει ότι τα μέτρα αυτά εντάσσονταν στο πλαίσιο ενός συστήματος ποσοστώσεων.
- 35 Το Πρωτοδικείο κατέληξε, στη σκέψη 261, ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον ότι η Hüls συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών μεταξύ των οποίων είχε επέλθει σύμπτωση βουλήσεων όσον αφορά τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για τα έτη 1979, 1980 και το πρώτο ήμισυ του 1983 και τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεών τους δι' αναγωγής σε προγενέστερη περίοδο για τα έτη 1981 και 1982, στοιχεία μνημονευόμενα στην απόφαση «πολυπροπυλένιο» και εντάσσόμενα σε σύστημα ποσοστώσεων.

Επί του προστίμου

- 36 Στη σκέψη 353, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι, όπως προέκυπτε από την κρίση την οποία είχε σχηματίσει σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, η Επιτροπή είχε ορθώς προσδιορίσει τον ρόλο τον οποίο είχε διαδραματίσει στην παράβαση η προσφεύγουσα από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 και ότι ορθώς, επομένως, η Επιτροπή είχε στηριχθεί σ' αυτόν τον ρόλο για να υπολογίσει το πρόστιμο που θα επέβαλλε στην Hüls.
- 37 Στη σκέψη 361, διαπίστωσε ότι η Επιτροπή, για να καθορίσει το ύψος του προστίμου που θα επέβαλλε στην Hüls, αφενός μεν είχε ορίσει τα κριτήρια καθορισμού της τάξεως μεγέθους των προστίμων που θα επέβαλλε στις αποδέκτριες της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 108 αυτής), αφετέρου δε είχε ορίσει τα κριτήρια με τα οποία θα στάθμιζε ακριβοδίκαια τα πρόστιμα που θα επέβαλλε σε καθεμιά απ' αυτές τις επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 109 αυτής).
- 38 Στη σκέψη 381, το Πρωτοδικείο κατέληξε ότι το επιβληθέν στην Hüls πρόστιμο ήταν ανάλογο προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού που είχε διαπιστωθεί εις βάρος της, αλλ' ότι έπρεπε να μειωθεί λόγω της βραχύτερης διάρκειας της παραβάσεως.

Επί του αιτήματος επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

- 39 Αποφαινόμενο επί του αιτήματος επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας, που μνημονεύεται στη σκέψη 382, το Πρωτοδικείο, αφού άκουσε εκ νέου τον γενικό εισαγγελέα, έκρινε, στη σκέψη 383, ότι δεν συνέτρεχε λόγος να διατάξει την επανάραξη, σύμφωνα με το άρθρο 62 του Κανονισμού Διαδικασίας του, της προφορικής διαδικασίας, ούτε να προχωρήσει στη διεξαγωγή των αποδείξεων την οποία είχε ζητήσει η Hüls.

40 Στη σκέψη 384, το Πρωτοδικείο ανέφερε τα εξής:

«Πρέπει, κατ' αρχάς, να σημειωθεί ότι η προαναφερθείσα απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992 δεν δικαιολογεί, αυτή καθαυτή, την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας στη παρούσα υπόθεση. Εξ άλλου, κατ' αντίθεση προς την επιχειρηματολογία την οποία είχε αναπτύξει στις υποθέσεις PVC (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 1992, σκέψη 13), στην παρούσα υπόθεση και μέχρι το πέρας της προφορικής διαδικασίας η προσφεύγουσα δεν ισχυρίστηκε, ούτε καν υπό μορφή νύξεως, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ανυπόστατη λόγω των πλημμελειών τις οποίες της αποδίδει. Τίθεται, επομένως, το ερώτημα αν η προσφεύγουσα δικαιολόγησε επαρκώς γιατί, στην παρούσα υπόθεση, κατ' αντίθεση προς τις υποθέσεις PVC, δεν προέβαλε ενωρίτερα αυτές τις φερόμενες πλημμέλειες, οι οποίες, εν πάση περιπτώσει, θα έπρεπε να προϋπήρξαν της ασκήσεως της προσφυγής. Έστω και αν εναπόκειται στον κοινοτικό δικαστή να ερευνά αυτεπαγγέλτως, στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, το ζήτημα του υποστατού της προσβαλλομένης πράξεως, αυτό ωστόσο δεν σημαίνει ότι πρέπει, σε κάθε προσφυγή που στηρίζεται στο άρθρο 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, να προβαίνει σε αυτεπάγγελτη έρευνα για το ενδεχομένως ανυπόστατο της προσβαλλομένης πράξεως. Μόνο στην περίπτωση που οι διάδικοι προβάλλουν αποχρώσες ενδείξεις περί του ανυποστατού της προσβαλλομένης πράξεως, ο δικαστής υποχρεούται να ελέγχει το ζήτημα αυτό αυτεπαγγέλτως. Εν προκειμένω, η αναπτυχθείσα από την προσφεύγουσα επιχειρηματολογία δεν παρέχει αποχρώσες ενδείξεις υπέρ του ανυποστατού της Αποφάσεως. Στον τίτλο I, παράγραφος 2, του υπομνήματός της, η προσφεύγουσα επικαλέστηκε παραβίαση του γλωσσικού καθεστώτος, το οποίο προβλέπεται από τον εσωτερικό κανονισμό της Επιτροπής. Μια τέτοια όμως παραβίαση δεν μπορεί να συνελάγεται το ανυπόστατο της προσβαλλομένης πράξεως, αλλά μόνον — και εφόσον προβληθεί εμπροθέσμως — την ακύρωσή της. Η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε, εξ άλλου, στον τίτλο I, παράγραφος 3, του υπομνήματός της, ότι, εν όψει των συνθηκών υπό τις οποίες εξελίχθηκε η διαδικασία PVC, τεκμαίρεται ότι η Επιτροπή επέφερε, χωρίς να είναι εξουσιοδοτημένη προς τούτο, εκ των υστέρων τροποποιήσεις και στις αποφάσεις της επί του πολυπροπυλενίου. Δεν εξήγησε όμως η προσφεύγουσα γιατί η Επιτροπή επέφερε εκ των υστέρων τροποποιήσεις και στην Απόφαση του 1986, δηλαδή υπό ομαλές συνθήκες, οι οποίες διαφέρουν αισθητά από τις ιδιόρρυθμες συνθήκες της διαδικασίας PVC, οι οποίες χαρακτηρίζονταν από το γεγονός ότι η Επιτροπή έφτανε, τον Ιανουάριο του 1989, στη λήξη της θητείας της. Η απλή αναφορά στο ότι “δεν είχε συνείδηση ότι είχε διαπράξει σφάλμα” δεν αρκεί προς τούτο. Το γενικό τεκμήριο, το οποίο προβάλλει σχετικώς η προσφεύγουσα, δεν συνιστά αποχρώντα λόγο που να δικαιολογεί τη διεξαγωγή αποδείξεων, αφού διαταχθεί η επανέναρξη της προφορικής διαδικασίας.»

41 Η σκέψη 385 έχει ως εξής:

«Τέλος, η επιχειρηματολογία την οποία αναπτύσσει η προσφεύγουσα στον τίτλο I, παράγραφος 1, του υπομνήματός της πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ισχυρίζεται, βάσει των δηλώσεων στις οποίες προέβησαν οι εκπρόσωποι της Επιτροπής στις υποθέσεις PVC, ότι δεν υπάρχει πρωτότυπο της προσβαλλομένης αποφάσεως, κυρωμένο με τις υπογραφές του Προέδρου της Επιτροπής και του εκτελεστικού γραμματέα. Η φερόμενη πλημμέλεια, όμως, αν υποτεθεί ότι υφίσταται, δεν άγει, από μόνη της, στο ανυπόστατο της προσβαλλομένης Αποφάσεως. Στην παρούσα υπόθεση, πράγματι, κατ' αντίθεση προς τις υποθέσεις PVC, που προαναφέρθηκαν επανειλημμένα, η προσφεύγουσα δεν προέβαλε καμμία απτή ένδειξη περί του ότι, μετά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, επήλθε παραβίαση της αρχής ότι μια πράξη, άπαξ εκδοθείσα, δεν θίγεται και ότι ανετράπη έτσι, προς όφελος της προσφεύγουσας, το τεκμήριο νομιμότητας της οποίας απέλαυε η πράξη αυτή ως εκ της εμφανίσεώς της. Σε τέτοια περίπτωση, το γεγονός και μόνον ότι δεν υπάρχει προσηκόντως κυρωμένο πρωτότυπο δεν συνεπάγεται, από μόνο του, το ανυπόστατο της προσβαλλομένης πράξεως. Δεν χρειάζοταν, επομένως, για τον λόγο αυτόν να επαναληφθεί η προφορική διαδικασία, ώστε να διαταχθεί νέα διεξαγωγή αποδείξεων. Κατά το μέτρο που η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας δεν θα μπορούσε να δικαιολογήσει αίτηση αναθεωρήσεως, δεν έπρεπε να γίνει δεκτό ούτε το αίτημά της περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας.»

42 Το Πρωτοδικείο ακύρωσε το άρθρο 1, εβδόμη περίπτωση, της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», κατά το μέτρο που αναγνώριζε ότι η Hüls είχε μετάσχει στην παράβαση από κάποιο χρονικό σημείο μεταξύ 1977 και 1979 και όχι από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979. Μείωσε το ύψος του προστίμου που είχε επιβληθεί στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3 της αποφάσεως αυτής σε 2 377 500 ECU, ήτοι 5 013 680,38 DM. Απέρριψε την προσφυγή κατά τα λοιπά και καταδίκασε την Hüls στα δικά της δικαστικά έξοδα και το ήμισυ των δικαστικών εξόδων της Επιτροπής, η οποία θα έφερε το έτερο ήμισυ των δικαστικών της εξόδων.

Η αίτηση αναιρέσεως

43 Με την αίτηση αναιρέσεώς της, η Hüls ζητεί από το Δικαστήριο:

- να εξαφανίσει την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση και να κηρύξει ανυπόστατη την απόφαση «πολυπροπυλένιο»·
- επικουρικώς, να εξαφανίσει την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση και να κηρύξει στο σύνολό της άκυρη την απόφαση «πολυπροπυλένιο»·
- ακόμη επικουρικότερα, να εξαφανίσει την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση και να κηρύξει την απόφαση «πολυπροπυλένιο» άκυρη καθ' όσον διατηρήθηκε σε ισχύ, καθ' όσον καθόρισε το ποσό του προστίμου σε 2 377 500 ECU και καθ' όσον καταδίκασε την Hüls στα δικαστικά έξοδα, και να αποφανθεί σύμφωνα με τα αιτήματα που είχε διατυπώσει η Hüls πρωτοδίκως·
- όλως επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

44 Ως συντηρητικό μέτρο, η Hüls καλεί το Δικαστήριο να υποχρεώσει την Επιτροπή να προσκομίσει το πρωτότυπο ή γνήσιο αντίγραφο των πρακτικών της συνεδριάσεως της Επιτροπής που έγινε, κατά πάσαν πιθανότητα, στις 23 Απριλίου 1986 και κατά τη διάρκεια της οποίας εκδόθηκε η απόφαση «πολυπροπυλένιο» κατά το άρθρο 12 του εσωτερικού της κανονισμού, να προσκομίσει το κείμενο της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» στις γλώσσες στις οποίες εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων και ν' αναφέρει αν επήλθαν εκ των υστέρων τροποποιήσεις στην εγκριθείσα από το

σώμα των επιτρόπων απόφαση και, αν ναι, ποιες. Με το υπόμνημα απαντήσεώς της, η Hüls ζητεί επίσης να της επιτραπεί να ιδεί αυτά τα έγγραφα.

45 Με διάταξη του Δικαστηρίου της 30ής Σεπτεμβρίου 1992, επετράπη στην εταιρία DSM NV (στο εξής: DSM) να παρέμβει υπέρ της Hüls. Η DSM ζητεί από το Δικαστήριο:

- να εξαφανίσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

- να κηρύξει ανυπόστατη ή να ακυρώσει την απόφαση «πολυπροπυλένιο»·

- να κηρύξει ανυπόστατη ή να ακυρώσει την απόφαση «πολυπροπυλένιο» ως προς όλους τους αποδέκτες της ή, άλλως, ως προς την DSM, ανεξαρτήτως του αν οι αποδέκτες της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» άσκησαν ή όχι αναίρεση κατά της αποφάσεως που τους αφορά ή αν απορρίφθηκε η αίτησή τους αναίρέσεως·

- επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου για να αποφανθεί αυτό επί του αν η απόφαση «πολυπροπυλένιο» είναι ανυπόστατη ή αν πρέπει να ακυρωθεί·

- εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, όσον αφορά τόσο την ενώπιον του Δικαστηρίου όσο και την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, περιλαμβανομένων των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε λόγω της παρεμβάσεώς της η DSM.

46 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως απαράδεκτη, καθ' όσον η Hüls επικαλείται παράβαση του ουσιαστικού κοινοτικού δικαίου κατά τον δικαστικό έλεγχο της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», και ως αβάσιμη κατά τα λοιπά·
- επικουρικώς, να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως αβάσιμη·
- εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την Hüls στα δικαστικά έξοδα·
- να απορρίψει την παρέμβαση στο σύνολό της ως απαράδεκτη·
- επικουρικώς, να απορρίψει ως απαράδεκτα τα αιτήματα της παρεμβάσεως με τα οποία ζητείται από το Δικαστήριο να κηρύξει ανυπόστατη ή να ακυρώσει την απόφαση «πολυπροπυλένιο» ως προς όλους τους αποδέκτες της ή τουλάχιστον έναντι της DSM, ανεξαρτήτως του αν οι αποδέκτες της ως άνω αποφάσεως της Επιτροπής άσκησαν ή όχι αναιρέση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου που τους αφορούσε ή αν η αίτησή τους αναιρέσεως απορρίφθηκε, και να απορρίψει τα λοιπά αιτήματα της παρεμβάσεως ως αβάσιμα·
- ακόμη επικουρικότερα, να απορρίψει την παρέμβαση ως αβάσιμη·
- εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την DSM στα έξοδα της παρεμβάσεώς της.

- 47 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η Hüls επικαλείται λόγους περί διαδικαστικής πλημμέλειας και παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου, που αφορούν, πρώτον, την άρνηση του Πρωτοδικείου να διαπιστώσει το ανυπόστατο της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» ή να την ακυρώσει λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου· δεύτερον, την άρνησή του να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει τη λήψη μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας και τη διεξαγωγή αποδείξεων, και, τρίτον, την απόδειξη και τον έλεγχο των πραγματικών περιστατικών που υποβλήθηκαν στην εκτίμησή του, καθώς και την εκτίμηση της ατομικής ευθύνης των μετασχόντων στην παράβαση και την επιμέτρηση του προστίμου.
- 48 Κατόπιν αιτήσεως της Επιτροπής και παρά την εναντίωση της Hüls, η διαδικασία ανεστάλη, με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 27ης Ιουλίου 1992, μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου 1994 προς εξέταση των συνεπειών της αποφάσεως της 15ης Ιουνίου 1994, C-137/92 P, Επιτροπή κατά BASF κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-2555, στο εξής: απόφαση PVC του Δικαστηρίου), που εκδόθηκε κατόπιν ασκήσεως αναιρέσεως κατά της αποφάσεως PVC του Πρωτοδικείου.

Επί του παραδεκτού της παρεμβάσεως

- 49 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αίτηση παρεμβάσεως της DSM πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη. Συγκεκριμένα, η DSM εξέθεσε ότι, ως παρεμβαίνουσα, είχε συμφέρον να εξαφανισθεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση όσον αφορά την Hüls. Κατά την Επιτροπή, η εξαφάνιση δεν μπορεί να ωφελεί όλους τους αποδέκτες μιας αποφάσεως αλλά μόνον όσους άσκησαν αναιρεση. Πρόκειται ακριβώς για μια από τις διαφορές μεταξύ της ακυρώσεως μιας πράξεως και του ανυποστάτου της. Η μη αποδοχή της εν λόγω διακρίσεως σημαίνει ότι έτσι παύουν να έχουν δεσμευτική ισχύ οι προθεσμίες εντός των οποίων πρέπει να ασκούνται οι προσφυγές ακυρώσεως. Επομένως, η DSM δεν μπορεί να επικαλεσθεί ενδεχόμενη εξαφάνιση της πρωτόδικης αποφάσεως, καθόσον παρέλειψε να αμφισβητήσει ενώπιον του Δικαστηρίου την απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-8/89, DSM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. II-1833), η οποία την αφορούσε. Έτσι, με την παρέμβασή της η DSM επιχειρεί απλώς και μόνον να αποφύγει τις συνέπειες μιας αποκλειστικής προθεσμίας.

- 50 Η προαναφερθείσα διάταξη της 30ής Σεπτεμβρίου 1992, με την οποία επετράπη η παρέμβαση, εκδόθηκε σε χρόνο κατά τον οποίο το Δικαστήριο δεν είχε ακόμα αποφανθεί επί του ζητήματος της ακυρώσεως ή του ανυποστάτου με την απόφασή του PVC. Κατά την Επιτροπή, μετά την εν λόγω απόφαση του Δικαστηρίου, τα προβαλλόμενα ελαττώματα, αν υποθεθεί ότι όντως υφίστανται, θα μπορούσαν μόνο να οδηγήσουν σε ακύρωση της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» και όχι σε διαπίστωση του ανυποστάτου της. Υπό τις συνθήκες αυτές, η DSM έπαυσε να έχει έννομο συμφέρον προς άσκηση παρεμβάσεως.
- 51 Εξ άλλου, η Επιτροπή αμφισβητεί ειδικότερα το παραδεκτό του αιτήματος της DSM, να περιλάβει η απόφαση του Δικαστηρίου διατάξεις κηρύσσουσες ανυπόστατη ή ακυρώνουσες την απόφαση «πολυπροπυλένιο» για όλους τους αποδέκτες της ή τουλάχιστον για τη DSM, ανεξαρτήτως του αν οι αποδέκτες αυτοί άσκησαν αν αίτηση κατά της πρωτόδικης αποφάσεως που τους αφορούσε ή αν η σχετική αίτησή τους απορρίφθηκε. Το αίτημα αυτό είναι απαράδεκτο, καθόσον η DSM επιδιώκει να εισαγάγει στη διαφορά ένα ζήτημα που αφορά μόνον την ίδια, ενώ η παρεμβαίνουσα αποδέχεται υποχρεωτικά τη δίκη στο στάδιο στο οποίο ευρίσκεται. Δυνάμει του άρθρου 37, τέταρτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ, ο παρεμβαίνων διάδικος μπορεί μόνο να υποστηρίξει τα αιτήματα ενός των διαδίκων, χωρίς να υποβάλει δικά του. Το σημείο αυτό των αιτημάτων της DSM επιβεβαιώνει ότι αυτή επιδιώκει να χρησιμοποιήσει την παρέμβαση προς καταστρατήγηση της εκπνοής της προθεσμίας ασκήσεως αναιρέσεως κατά της προαναφερθείσας αποφάσεως DSM κατά Επιτροπής, η οποία την αφορά.
- 52 Όσον αφορά την ένσταση απαραδέκτου που προβάλλεται κατά της παρεμβάσεως στο σύνολό της, πρέπει να σημειωθεί, εκ προοιμίου, ότι η διάταξη της 30ής Σεπτεμβρίου 1992, με την οποία το Δικαστήριο επέτρεψε στην DSM να παρέμβει υπέρ της Hüls, δεν εμποδίζει τη νέα εξέταση του παραδεκτού της παρεμβάσεως (βλ., συναφώς, την απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980, 138/79, Roquette Frères κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 313).
- 53 Σ' αυτό το πλαίσιο, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 37, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ, σε διαφορά που υποβάλλεται στο Δικαστήριο έχει δικαίωμα να παρέμβει κάθε πρόσωπο που έχει συμφέρον στην επίλυση της διαφοράς αυτής. Δυνάμει του τετάρτου εδαφίου της ως άνω διατάξεως, το δικόγραφο της παρεμβάσεως δεν μπορεί να έχει άλλο αντικείμενο από την υποστήριξη των αιτημάτων ενός των διαδίκων.

- 54 Όμως, τα αιτήματα τα οποία αναπτύσσει με την αίτηση αναιρέσεώς της η Hüls αποσκοπούν ιδίως στην εξαφάνιση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, με την αιτιολογία ότι το Πρωτοδικείο παρέλειψε να διαπιστώσει το ανυπόστατο της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο». Από τη σκέψη 49 της αποφάσεως PVC του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, κατ' εξαίρεση από το τεκμήριο νομιμότητας που ισχύει για τις πράξεις των κοινοτικών οργάνων, οι πράξεις που πάσχουν ελάττωμα του οποίου η σοβαρότητα είναι τόσο πρόδηλη, ώστε να μη μπορεί να είναι ανεκτή από την κοινοτική έννομη τάξη, πρέπει να θεωρούνται ότι δεν παρήγαγαν κανένα έννομο αποτέλεσμα, έστω και προσωρινό, δηλαδή να θεωρούνται νομικώς ανύπαρκτες.
- 55 Αντιθέτως προς ό,τι υποστήριξε η Επιτροπή, το συμφέρον της DSM δεν εξέλιπε ύστερα από την απόφαση με την οποία το Δικαστήριο ανείρεσε την απόφαση PVC του Πρωτοδικείου και έκρινε ότι τα ελαττώματα τα οποία αυτό διαπίστωσε δεν επέσυραν το ανυπόστατο της αποφάσεως της Επιτροπής η οποία εβάλλετο στις υποθέσεις PVC. Πράγματι, η απόφαση PVC του Δικαστηρίου δεν αφορούσε το ανυπόστατο της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» και, επομένως, δεν εξαφάνισε το συμφέρον της DSM να επιτύχει τη διαπίστωση του ανυποστάτου αυτού.
- 56 Ως προς την ένσταση της Επιτροπής κατά του αιτήματος της DSM να κηρύξει το Δικαστήριο ανυπόστατη ή να ακυρώσει την απόφαση «πολυπροπυλένιο» ως προς όλους τους αποδέκτες της ή τουλάχιστον έναντι της DSM, διαπιστώνεται ότι το αίτημα αυτό αφορά ειδικά την DSM και δεν συμπίπτει με τα αιτήματα της Hüls. Επομένως, δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 37, τέταρτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ, οπότε πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτο.

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως αναιρέσεως

- 57 Η Επιτροπή διερωτάται αν είναι παραδεκτή η αίτηση αναιρέσεως κατά το μέρος που αφορά την εκ μέρους του Πρωτοδικείου διάπραξη παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου κατά την απόδειξη και τον έλεγχο των πραγματικών περιστατικών, την εκτίμηση της ατομικής ευθύνης των μεταχόντων στην παράβαση και την επιμέτρηση του προστίμου.

- 58 Δυνάμει των άρθρων 168 Α της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 225 ΕΚ) και 51 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ, η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται σε νομικά ζητήματα και μπορεί να στηρίζεται μόνο στους λόγους που περιοριστικώς απαριθμούνται σ' αυτά· αποκλείεται δηλαδή νέα έρευνα των πραγματικών περιστατικών. Κατά την Επιτροπή, από την αίτηση αναιρέσεως της Hüls δεν προκύπτει σαφώς αν οι πλημμέλειες στις οποίες φέρεται ότι υπέπεσε το Πρωτοδικείο επικρίνονται ως παράβαση των εφαρμοστέων κανόνων περί αποδείξεως ή υπό το πρίσμα της συγκεκριμένης εφαρμογής στα πραγματικά περιστατικά, η οποία δεν μπορεί να συνιστά αιτίαση αφ' εαυτής. Η Hüls δεν διευκρινίζει επαρκώς ποιον κανόνα δικαίου παρέβη το Πρωτοδικείο.
- 59 Κατά την Επιτροπή, η Hüls επικρίνει το γεγονός αφενός μεν ότι το Πρωτοδικείο στηρίχτηκε ιδίως σε ενδείξεις αναιρούμενες από άλλες ενδείξεις, αφετέρου δε ότι προσέβαλε την αρχή *in dubio pro reo* ή του τεκμηρίου αθωότητας. Η Hüls δεν ισχυρίστηκε ότι το Πρωτοδικείο δεν είχε εξετάσει ή ότι είχε παραποιήσει ένα αποδεικτικό στοιχείο, πράγμα που θα μπορούσε να συνιστά παράβαση την οποία θα έπρεπε να εξετάσει το Δικαστήριο, αλλά επέκρινε την εκτίμηση των αποδείξεων στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο.
- 60 Το ίδιο ισχύει και για την φερόμενη παράβαση του κανόνα του τεκμηρίου αθωότητας. Οσάκις το Πρωτοδικείο εκτιμά τα διάφορα αλληλοαντικρουόμενα αποδεικτικά στοιχεία για να καταλήξει, κατόπιν σκέψεως, σε συμπέρασμα ως προς τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών, το συμπέρασμα αυτό εκφεύγει του ελέγχου του Δικαστηρίου, εκτός εάν από τη δικογραφία προκύπτει ότι η διαπίστωση είναι αντικειμενικώς ανακριβής. Μόνον ο νομικός χαρακτηρισμός ενός πραγματικού περιστατικού και, κατά συνέπεια, ο προσδιορισμός του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου αποτελούν αντικείμενο αναιρέσεως. Ο έλεγχος του Δικαστηρίου αφορά το αν το πραγματικό περιστατικό που διαπιστώθηκε κατόπιν της εκτιμήσεως των αποδείξεων από το Πρωτοδικείο δικαιολογεί την εφαρμογή του κανόνα δικαίου. Αυτό δεν πρέπει όμως να συγχέεται με τον έλεγχο της διαπιστώσεως των πραγματικών περιστατικών και της εκτιμήσεως των αποδεικτικών στοιχείων, όπως πράττει η Hüls.
- 61 Η Hüls τονίζει ότι εξέθεσε λεπτομερώς γιατί το Πρωτοδικείο παρέβη τις διατάξεις του ουσιαστικού κοινοτικού δικαίου και ότι διευκρίνισε σαφώς ότι δεν επρόκειτο για ζήτημα εκτιμήσεως των αποδεικτικών στοιχείων. Αντιθέτως, ισχυρίστηκε ότι το Πρωτοδικείο δεν ερεύνησε πλήρως τα πραγματικά περιστατικά και στηρίχτηκε σε τεκμήρια τα οποία αντικρούονται από αντίθετα κριτήρια. Αυτός ο τρόπος ενέργειας

αντιβαίνει όχι μόνο στις αρχές της λογικής και τα διδάγματα της κοινής πείρας, αλλά και στην υποχρέωση έρευνας και αποδείξεως την οποία υπέχει το Πρωτοδικείο.

- 62 Η Hüls προέβαλε ρητώς την παραγνώριση της αρχής *in dubio pro reo*, που αποτελεί δικαική αρχή. Επικαλέστηκε επίσης το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών της 4ης Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: Ευρωπαϊκή Σύμβαση), που αποτελεί μέρος του κοινοτικού δικαίου δυνάμει του άρθρου ΣΤ, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρου 6, παράγραφος 2, ΕΕ). Συναφώς, η Hüls διατείνεται ότι η μη τήρηση του καθήκοντος έρευνας συνιστά προσβολή του τεκμηρίου αθωότητας, το οποίο ισχύει και επί κυρώσεων διοικητικού δικαίου, όπως τα πρόστιμα λόγω παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού.
- 63 Κατά την Hüls, το Δικαστήριο πρέπει να ελέγχει τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου ως προς τις παραβάσεις του δικαίου των αποδείξεων, τις αρχές της λογικής και τα διδάγματα της κοινής πείρας. Νομικό ζήτημα αποτελεί η εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού σε καταστάσεις στις οποίες τα πραγματικά περιστατικά δεν επιτρέπουν την εφαρμογή τους, καθώς και το ζήτημα αν τα αποδεδειγμένα πραγματικά περιστατικά που δύνανται να δικαιολογήσουν παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης είναι επαρκή. Η εφαρμογή της διατάξεως αυτής επί πραγματικών περιστατικών για τα οποία η παράβαση είναι ανεπαρκώς θεμελιωμένη συνιστά παράβαση των διατάξεων αυτών. Η παράβαση των εφαρμοστέων περί αποδείξεως διατάξεων άγει, επομένως, και αυτή, μέσω της διευρύνσεως του πεδίου εφαρμογής τους, σε παράβαση των περί ανταγωνισμού διατάξεων. Το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε τέτοιο σφάλμα, όταν αποφάνθηκε ότι υπήρχε εναρμονισμένη πρακτική χωρίς να διαπιστώσει στην αγορά αντίστοιχη συμπεριφορά της Hüls. Εν συμπεράσματι, τα ζητήματα περί του βαθμού της αποδείξεως, περί της λυσιτέλειας και της πληρότητας των διαπιστωθέντων πραγματικών περιστατικών σε σχέση προς τις αντλούμενες έννομες συνέπειες αποτελούν νομικά ζητήματα, υποκειμένα στον έλεγχο του Δικαστηρίου. Επομένως, η αίτηση ανατρέψεως είναι στο σύνολό της παραδεκτή.
- 64 Συναφώς, υπενθυμίζεται αφενός μεν ότι, δυνάμει των άρθρων 168 Α της Συνθήκης και 51, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ, η αίτηση ανατρέψεως μπορεί να στηρίζεται μόνο σε λόγους σχετικούς με την παράβαση κανόνων δικαίου, ενώ αποκλείεται οποιαδήποτε εκτίμηση πραγματικών περιστατικών. Η εκ μέρους

του Πρωτοδικείου εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζονται ενώπιόν του δεν αποτελεί νομικό ζήτημα υποκείμενο, ως τέτοιο, στον έλεγχο του Δικαστηρίου, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως παραποιήσεως των στοιχείων αυτών (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 2ας Μαρτίου 1994, C-53/92 P, Hilti κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-667, σκέψεις 10 και 42).

65 Εξ αυτών προκύπτει ότι οι αιτιάσεις της αναιρεσείουσας, κατά το μέτρο που αφορούν την εκτίμηση στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο επί των αποδεικτικών στοιχείων που του υπεβλήθησαν, δεν μπορούν να εξετασθούν κατ' αναίρεση. Αντιθέτως, στο Δικαστήριο εναπόκειται να ελέγξει αν, κατά την εκτίμηση αυτή, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη προσβάλλοντας τις γενικές αρχές του δικαίου, όπως το τεκμήριο νομιμότητας, και τους ισχύοντες επί αποδείξεως κανόνες, όπως τους περί βάρους της αποδείξεως (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση της 1ης Ιουνίου 1994, C-136/92, Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-1981, σκέψη 66· διάταξη της 17ης Σεπτεμβρίου 1996, C-19/95 P, San Marco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-4435, σκέψη 40· αποφάσεις της 28ης Μαΐου 1998, C-7/95 P, Deere κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-3111, σκέψη 22· New Holland Ford κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-3175, σκέψη 26, και της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 24).

66 Είναι επίσης παραδεκτοί στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως οι λόγοι περί ανεπαρκούς ή αντιφατικής αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως (βλ. αποφάσεις της 1ης Οκτωβρίου 1991, C-283/90 P, Vidrányi κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-4339, σκέψη 29, και Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 25).

67 Όσον αφορά τις παραβάσεις του άρθρου 85 της Συνθήκης τις οποίες επικαλείται η Hüls, αρκεί η διαπίστωση ότι προκύπτουν από φερόμενες παραβάσεις των κανόνων περί αποδείξεως και ότι επομένως η αιτίαση αυτή δεν έχει αυτοτέλεια.

68 Επομένως, πρέπει να ερευνηθεί κατά περίπτωση αν οι υποβληθείσες στην κρίση του Πρωτοδικείου αιτιάσεις της Hüls σχετικά με την απόδειξη και τον έλεγχο των πραγματικών περιστατικών προβάλλονται παραδεκτώς στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας.

Επί των προβαλλομένων λόγων αναιρέσεως: διαδικαστικές πλημμέλειες και παράβαση του κοινοτικού δικαίου

- 69 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως η Hüls ισχυρίζεται, αναφερόμενη στις σκέψεις 382 έως 385 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι — καθόσον αφενός μεν δεν έκρινε την απόφαση «πολυπροπυλένιο» ανυπόστατη ούτε ακυρωτέα, αφετέρου, δε απέρριψε την αίτησή της να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει τα αναγκαία μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας και διεξαγωγής αποδείξεων — το Πρωτοδικείο παρέβη το κοινοτικό δίκαιο και υπέπεσε σε διαδικαστικές πλημμέλειες θίγουσες τα συμφέροντά της κατά την έννοια του άρθρου 51, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ. Αναφερόμενη στις σκέψεις 90 έως 261 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Hüls διατείνεται ότι το Πρωτοδικείο, κατά την απόδειξη και τον έλεγχο των υποβληθέντων στην κρίση του πραγματικών περιστατικών, υπέπεσε σε παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου, που είχαν επίσης επιπτώσεις στην εκτίμηση της ατομικής ευθύνης των μετασχόντων στην παράβαση και στην επιμέτρηση του προστίμου, ζήτημα που αναπτύσσεται στις σκέψεις 343 έως 381 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

Ως προς τη μη διαπίστωση του ανυποστάτου της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» και τη μη ακύρωσή της λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου

- 70 Με το πρώτο σκέλος του λόγου περί παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου, η Hüls καταλογίζει στο Πρωτοδικείο ότι παρέλειψε να διαπιστώσει το ανυπόστατον της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» ή το ακυρωτέον της λόγω πλημμελειών που έπλητταν τη διαδικασία εκδόσεώς της.
- 71 Η Hüls θεωρεί ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να εξαφανισθεί, διότι το Πρωτοδικείο παρεγνώρισε τις αρχές που διέπουν την ανυπόστατη πράξη, το περιεχόμενο του τεκμηρίου νομιμότητας των διοικητικών πράξεων, καθώς και τη θεωρία της επιφάσεως νομιμότητας.
- 72 Το κοινοτικό δίκαιο γνωρίζει την έννοια της ανυπόστατης πράξεως, η οποία πλήττει την πράξη που πάσχει ελαττώματα ιδιαζόντως σοβαρά και προφανή. Από τη

νομολογία δεν είναι δυνατό να αντληθεί πλήρης απαρίθμηση των ελαττωμάτων που συνεπάγονται το ανυπόστατον, ενδέχεται όμως να πρόκειται για ελαττώματα περί την αρμοδιότητα, τη διαδικασία, τον τύπο ή για σφάλμα επί της ουσίας. Ένα χονδροειδές ελάττωμα συνεπάγεται απόλυτη ακυρότητα μόνον αν είναι προφανές, ήτοι αν ένας αμερόληπτος παρατηρητής μπορεί να ανακαλύψει εξ αρχής την πλημμέλεια. Στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο παρεγνώρισε τις αρχές αυτές. Συγκεκριμένα, η έλλειψη υπογραφών και οι εκ των υστέρων τροποποιήσεις που εμποδίζουν τις αρχές των κρατών μελών να επαληθεύσουν την αυθεντικότητα του εκτελεστού τίτλου, σύμφωνα με το άρθρο 192 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 256 ΕΚ), συνιστούν σοβαρή και προφανή ελαττώματα, επισύροντα το ανυπόστατον της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο».

- 73 Η Hils θεωρεί ότι το Δικαστήριο, με την απόφαση PVC, δεν διευκρίνισε σαφώς τις αρχές που διέπουν το ανυπόστατο μιας διοικητικής πράξεως. Αν όμως τα ελαττώματα που πλήττουν τη διαδικασία εκδόσεώς της δεν συνεπάγονταν το ανυπόστατον της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», θα έπρεπε τουλάχιστον να οδηγήσουν, υπό το φως της αποφάσεως PVC, στην ακύρωσή της.
- 74 Το Πρωτοδικείο επίσης παρεγνώρισε ότι τα σοβαρά και κατάφωρα ελαττώματα, όπως η έλλειψη υπογραφής, που θεμελιώνουν το ανυπόστατον της πράξεως, κωλύουν τον σχηματισμό τεκμηρίου νομιμότητας, χωρίς να προσαπαιτείται άλλο ελάττωμα, ήτοι προσβολή της αρχής του αμεταβλήτου της άπαξ εκδοθείσας πράξεως. Τέλος, η αναπτυχθείσα από το Πρωτοδικείο θεωρία της επιφάσεως νομιμότητας της κοινοποιηθείσας πράξεως παραγνωρίζει ότι κάθε ελάττωμα της πράξεως πλήττει κατ' ανάγκην και το κοινοποιηθέν της αντίγραφο.
- 75 Η DSM εκθέτει ότι υπήρξαν νέες εξελίξεις σε άλλες εκκρεμείς ενώπιον του Πρωτοδικείου υποθέσεις. Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν ότι στην Επιτροπή εναπόκειται να αποδεικνύει ότι ακολούθησε τους βασικούς διαδικαστικούς κανόνες τους οποίους έχει θέσει η ίδια και ότι, προς διευκρίνιση του ζητήματος αυτού, το Πρωτοδικείο οφείλει, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος διαδίκου, να διατάσσει τη διεξαγωγή αποδείξεων προς εξέταση των κρίσιμων αποδεικτικών εγγράφων. Στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 29ης Ιουνίου 1995, T-30/91, Solvay κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1775), και T-36/91, ICI κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1847, στο εξής: υποθέσεις ανθρακικού νατρίου), η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι το συμπληρωματικό υπόμνημα απαντήσεως που κατέθεσε η ICI στις υποθέσεις αυτές μετά την έκδοση της αποφάσεως PVC του Πρωτοδικείου, δεν περιείχε κανένα αποδεικτικό στοιχείο όσον αφορά την εκ μέρους

της Επιτροπής παράβαση του κανονισμού διαδικασίας της και ότι η αίτηση διεξαγωγής αποδείξεων που υπέβαλε η ICI αποτελούσε νέο ισχυρισμό. Παρ' όλα αυτά, το Πρωτοδικείο απηύθυνε στην Επιτροπή και την ICI ερωτήσεις όσον αφορά τις συνέπειες που θα έπρεπε να αντληθούν από την απόφαση PVC του Δικαστηρίου, ερωτώντας μάλιστα την Επιτροπή αν, εν όψει της σκέψεως 32 της αποφάσεως PVC του Δικαστηρίου, ήταν σε θέση να προσκομίσει αποσπάσματα των πρακτικών και το κεκρωμένο κείμενο των αμφισβητούμενων αποφάσεων. Κατόπιν άλλων διαδικαστικών εξελίξεων, η Επιτροπή δέχθηκε τελικά ότι τα προσκομισθέντα έγγραφα που εφέροντο ως κεκρωμένα κυρώθηκαν μόνο μετά το αίτημα του Πρωτοδικείου περί προσκομίσεώς τους.

76 Κατά την DSM, στις λεγόμενες υποθέσεις «πολυαιθυλενίου χαμηλής πυκνότητας» (απόφαση της 6ης Απριλίου 1995, T-80/89, T-81/89, T-83/89, T-87/89, T-88/89, T-90/89, T-93/89, T-95/89, T-97/89, T-99/89, T-100/89, T-101/89, T-103/89, T-105/89, T-107/89 και T-112/89, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-729), το Πρωτοδικείο υποχρέωσε επίσης την Επιτροπή να προσκομίσει βεβαιωμένο γνήσιο αντίγραφο της βαλλομένης αποφάσεως. Η Επιτροπή δέχθηκε ότι το σχετικό κείμενο δεν είχε κυρωθεί κατά τη διάρκεια της αφορώσας την έκδοση της ως άνω αποφάσεως συνεδριάσεως του σώματος των επιτρόπων. Η DSM διατείνεται, επομένως, ότι η διαδικασία κυρώσεως των πράξεων της Επιτροπής πρέπει να κινήθηκε μετά τον Μάρτιο του 1992. Εξ αυτού συνάγει ότι και η απόφαση «πολυπροπυλένιο» πρέπει να πάσχει από το ίδιο ελάττωμα της ελλείψεως κυρώσεως.

77 Η DSM προσθέτει ότι το Πρωτοδικείο ακολούθησε συλλογιστική ανάλογη με εκείνη των υποθέσεων πολυπροπυλενίου στις αποφάσεις της 27ης Οκτωβρίου 1994, T-34/92, Fiatagri και New Holland Ford κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-905, σκέψεις 24 έως 27), και T-35/92, Deere κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-957, σκέψεις 28 έως 31), όταν απέρριψε τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών με την αιτιολογία ότι αυτές δεν είχαν προσκομίσει την παραμικρή ένδειξη δυνάμενη να κλονίσει το τεκμήριο νομιμότητας που ίσχυε υπέρ της αποφάσεως κατά της οποίας έβαλλαν. Με την απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Ιουλίου 1994, T-43/92, Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-441), η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι η σχετική απόφαση είχε εκδοθεί και κοινοποιηθεί σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό της Επιτροπής. Σε καμία από τις υποθέσεις αυτές το Πρωτοδικείο δεν απέρριψε την επιχειρηματολογία των προσφευγουσών περί του παρατύπου της εκδόσεως της προσβαλλόμενης πράξεως λόγω μη τηρήσεως των διαδικαστικών κανόνων.

- 78 Τις μοναδικές εξαιρέσεις αποτελούν οι διατάξεις της 26ης Μαρτίου 1992, T-4/89 Rén., BASF κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-1591), και της 4ης Νοεμβρίου 1992, T-8/89 Rén., DSM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-2399)· και σ' εκείνες όμως τις υποθέσεις, οι προσφεύγουσες δεν επικαλέσθηκαν την απόφαση PVC του Πρωτοδικείου ως νέο γεγονός, αλλά άλλα πραγματικά περιστατικά. Με την απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1994, C-195/91 P, Bayer κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-5619), το Δικαστήριο απέρριψε τον ισχυρισμό ότι η Επιτροπή είχε παραβεί τον κανονισμό διαδικασίας της, διότι δεν είχε προβληθεί νομοτύπως ενώπιον του Πρωτοδικείου. Αντιθέτως, στη διαδικασία του πολυπροπυλενίου, ο ίδιος ισχυρισμός προβλήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου και απορρίφθηκε ελλείψει επαρκών ενδείξεων.
- 79 Η DSM θεωρεί ότι η άμυνα της Επιτροπής στην παρούσα υπόθεση στηρίζεται σε διαδικαστικούς ισχυρισμούς που δεν ασκούν επιρροή, αν ληφθεί υπόψη το περιεχόμενο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οποία αφορά κατά βάση το ζήτημα του βάρους αποδείξεως. Κατά την DSM, αν, στις υποθέσεις πολυπροπυλενίου, η Επιτροπή δεν προσκομίζει η ίδια αποδεικτικά στοιχεία περί του νομοτύπου των διαδικασιών που ακολούθησε, είναι διότι δεν είναι σε θέση να αποδείξει ότι τήρησε τον εσωτερικό της κανονισμό.
- 80 Η Επιτροπή θεωρεί ότι, υπό το φως της αποφάσεως PVC του Δικαστηρίου, η απόφαση «πολυπροπυλένιο» δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ως νομικώς ανύπαρκτη, έστω και αν έπασχε τα ίδια ελαττώματα με την απόφαση PVC. Εφόσον η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν εμφανίζει καμμία νομική πλάνη, δεν συντρέχει λόγος ακυρώσεώς της. Οι υποβληθείσες αιτήσεις διεξαγωγής αποδείξεων και οι προταθείσες από την Hüls αποδείξεις δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη.
- 81 Όσον αφορά τα επιχειρήματα της DSM, η Επιτροπή εκθέτει ότι περιλαμβάνουν ανεπανόρθωτο ελάττωμα, καθόσον δεν λαμβάνουν υπόψη τις διαφορές μεταξύ των υποθέσεων PVC και της παρούσας υποθέσεως και στηρίζονται σε εσφαλμένη κατανόηση του περιεχομένου της αποφάσεως PVC του Δικαστηρίου.
- 82 Εξ άλλου, η Επιτροπή εμμένει στον ισχυρισμό της ότι, στις υποθέσεις ανθρακικού νατρίου, οι προσφεύγουσες δεν είχαν προσκομίσει επαρκείς ενδείξεις για να δικαι-

ολογήσουν την εκ μέρους του Πρωτοδικείου αίτηση επιδείξεως εγγράφων από την Επιτροπή. Εν πάση περιπτώσει, τόσο στις ως άνω υποθέσεις όσο και στις υποθέσεις πολυαιθυλενίου χαμηλής πυκνότητας, τις οποίες επίσης επικαλείται η DSM, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε εν όψει των ιδιαίτερων περιστάσεων της υποθέσεως της οποίας είχε επιληφθεί. Στη διαδικασία του πολυπροπυλενίου, ήταν δυνατή η επίκληση φερομένων ατελειών της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» ήδη από το 1986, ουδείς όμως το έπραξε.

- 83 Αν το Πρωτοδικείο, με τις προαναφερθείσες αποφάσεις Fiatagri και New Holland Ford κατά Επιτροπής και της 27ης Οκτωβρίου 1994, Deere κατά Επιτροπής, απέρριψε τους εμπροθέσμως προβληθέντες ισχυρισμούς των προσφευγουσών με την αιτιολογία ότι δεν συνοδεύονταν από αποδείξεις, η ίδια λύση επιβάλλεται κατά μείζονα λόγο στην παρούσα υπόθεση, στην οποία οι ισχυρισμοί περί τυπικών πλημμελειών της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» προβλήθηκαν εκπροθέσμως και χωρίς αποδεικτικά στοιχεία.
- 84 Όσον αφορά, πρώτον, τις προϋποθέσεις που δύναται να καταστήσουν μία πράξη ανυπόστατη, υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει ιδίως από τις σκέψεις 48 έως 50 της αποφάσεως PVC του Δικαστηρίου, ισχύει, κατ' αρχήν, υπέρ των πράξεων των κοινοτικών οργάνων τεκμήριο νομιμότητας, οπότε αυτές παράγουν έννομα αποτελέσματα έστω και αν πάσχουν πλημμέλειες, εφόσον δεν έχουν ακυρωθεί ή ανακληθεί.
- 85 Κατ' εξαιρέσειν όμως από την αρχή αυτή, πράξεις πάσχουσες ελάττωμα του οποίου η σοβαρότητα είναι τόσο πρόδηλη, ώστε να μη μπορεί να γίνεται ανεκτή από την κοινοτική έννομη τάξη, πρέπει να θεωρούνται ότι δεν έχουν παραγάγει κανένα έννομο αποτέλεσμα, ούτε καν προσωρινό, δηλαδή να θεωρούνται νομικώς ανύπαρκτες. Η εξαιρέσειν αυτή αποβλέπει στη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των δύο θεμελιωδών, αλλά ενίοτε ανταγωνιστικών μεταξύ τους, επιταγών, τις οποίες πρέπει να τηρεί μια έννομη τάξη, δηλαδή της σταθερότητας των εννόμων σχέσεων και της τηρήσεως της νομιμότητας.
- 86 Η σοβαρότητα των συνεπειών που συναρτώνται προς την αναγνώριση του ανυπόστατου μιας πράξεως των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας επιτάσσει, για λόγους ασφάλειας δικαίου, να επιφυλάσσεται η αναγνώριση αυτή σε εντελώς ακραίες περιπτώσεις.

- 87 Όμως, όπως συνέβη και στις υποθέσεις PVC, θεωρούμενες μεμονωμένα ή και στο σύνολό τους, οι προβαλλόμενες από την Hüls πλημμέλειες, που αφορούν τη διαδικασία εκδόσεως της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», δεν είναι τόσο προδήλως σοβαρές ώστε η εν λόγω απόφαση να πρέπει να θεωρηθεί νομικώς ανύπαρκτη.
- 88 Συνεπώς, όσον αφορά τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μια πράξη μπορεί να καταστεί ανυπόστατη, το Πρωτοδικείο δεν παρέβη το κοινοτικό δίκαιο.
- 89 Όσον αφορά, δεύτερον, την άρνηση του Πρωτοδικείου να διαπιστώσει ελαττώματα αναφερόμενα στην έκδοση και κοινοποίηση της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» και δυνάμει να επισύρουν την ακύρωσή της, αρκεί να διαπιστωθεί ότι ο ισχυρισμός αυτός προβλήθηκε για πρώτη φορά με την αίτηση επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας και λήψεως μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας και διεξαγωγής αποδείξεων. Κατά συνέπεια, το αν το Πρωτοδικείο υπεχρεούτο να εξετάσει την αίτηση αυτή συγχέεται με το αν όφειλε και να την κρίνει βάσιμη, ζήτημα που αποτελεί αντικείμενο του λόγου περί πλημμελειών της διαδικασίας.
- 90 Τρίτον και τελευταίον, καθ' όσον η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων ή προτείνει αποδείξεις για την εξακρίβωση των προϋποθέσεων υπό τις οποίες η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση «πολυπροπυλένιο», αρκεί να σημειωθεί ότι τα μέτρα αυτά εκφεύγουν του πλαισίου της αναιρετικής διαδικασίας, η οποία περιορίζεται μόνο σε νομικά ζητήματα.
- 91 Πράγματι, αφενός μεν η διεξαγωγή αποδείξεων θα οδηγούσε κατ' ανάγκην το Δικαστήριο να αποφανθεί επί πραγματικών ζητημάτων και θα μετέβαλλε το αντικείμενο της διαφοράς της οποίας επελήφθη το Πρωτοδικείο, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 113, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

- 92 Αφαιτέρου δε η αίτηση αναιρέσεως αφορά μόνον την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, το δε Δικαστήριο θα μπορούσε να αποφανθεί το ίδιο επί της διαφοράς μόνο σε περίπτωση εξαφανίσεως της αποφάσεως αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 54, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ. Επομένως, εφόσον η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν εξαφανίζεται, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εξετάσει ενδεχόμενες πλημμέλειες της αποφάσεως «πολυπροτυλένιο».
- 93 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το πρώτο σκέλος του λόγου αναιρέσεως περί παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς την παράλειψη επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας και διατάξεως μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας και διεξαγωγής αποδείξεων

- 94 Με ένα δεύτερο σκέλος του λόγου περί παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου και με τον λόγο περί πλημμελειών της διαδικασίας, η Hüls προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι παρέλειψε να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας και τη διεξαγωγή αποδείξεων.
- 95 Καθ' όσον ο λόγος αναιρέσεως περί παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου, την οποίο επικαλείται η Hüls, αφορά την άρνηση του Πρωτοδικείου να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας και τη διεξαγωγή αποδείξεων, συγγέεται με τον λόγο περί διαδικαστικών πλημμελειών. Οι λόγοι αυτοί, επομένως, πρέπει να εξετασθούν από κοινού.
- 96 Συνεπώς, πρέπει να ερευνηθεί αν, αρνούμενο να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας και τη διεξαγωγή αποδείξεων, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιον.

- 97 Η Hüls διατείνεται ότι το Πρωτοδικείο, αρνούμενο να επαναλάβει την προφορική διαδικασία σύμφωνα με την από 4 Μαρτίου 1992 αίτησή της, παρέβη το άρθρο 62 του Κανονισμού Διαδικασίας του. Μη καλώντας την Επιτροπή να προσκομίσει τα εσωτερικά έγγραφα που αφορούσαν την απόφαση «πολυπροπυλένιο», το Πρωτοδικείο παρέβη επίσης τα άρθρα 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ και 64, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.
- 98 Όσον αφορά, πρώτον, το άρθρο 62 του Κανονισμού Διαδικασίας, η Hüls τονίζει ότι, δυνάμει της διατάξεως αυτής, το Πρωτοδικείο δεν διαθέτει απειριόριστη διακριτική ευχέρεια ώστε να μπορεί ν' αποφαινεται ακωλύτως σχετικά με την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας. Η σχετική με το άρθρο 61 του Κανονισμού Διαδικασίας του νομολογία του Δικαστηρίου μπορεί να χρησιμεύσει για να ερμηνευθεί κατ' αναλογία και αυτή η διάταξη και να στηριχθεί το συμπέρασμα ότι υπάρχει υποχρέωση επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας οσάκις συντρέχουν δύο προϋποθέσεις.
- 99 Πρώτον, η αίτηση επαναλήψεως της διαδικασίας πρέπει να στηρίζεται σε άγνωστες μέχρι τούδε πραγματικές περιστάσεις, ήτοι σε νέα γεγονότα, τα οποία ο ενδιαφερόμενος δεν μπόρεσε να επικαλεστεί προ του πέρατος της προφορικής διαδικασίας. Δεύτερον, ο αιτών διάδικος πρέπει ν' αποδεικνύει ότι τα πραγματικά αυτά στοιχεία είναι κρίσιμα για την έκβαση της διαφοράς. Η ύπαρξη, στην παρούσα υπόθεση, νέων πραγματικών περιστατικών κρίσιμων για την επίλυση της διαφοράς συνεπάγεται παράβαση του άρθρου 62 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.
- 100 Αφενός μεν όσον αφορά τα νέα πραγματικά στοιχεία, η Hüls εκθέτει ότι, με το από 4 Μαρτίου 1992 υπόμνημά της, εξέθεσε πραγματικά περιστατικά σχετικά με την ακολουθούμενη από την Επιτροπή διαδικαστική πρακτική, των οποίων έλαβε γνώση μόνο στο πλαίσιο της προφορικής διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου στις υποθέσεις PVC.
- 101 Πρώτον, οι αποφάσεις της Επιτροπής, σε αντίθεση προς το άρθρο 12 του εσωτερικού της κανονισμού, δεν υπογράφονται πλέον από τον πρόεδρο και τον γενικό της γραμματέα. Δεύτερον, ούτε το γλωσσικό καθεστώς τηρείται, αλλά το σώμα των επιτρόπων εγκρίνει σχέδια συντεταγμένα σε ορισμένες γλώσσες διαδικασίας, το δε αρμόδιο μέλος εκδίδει μόνο του τα κείμενα στις άλλες γλώσσες, κατά παράβαση των

άρθρων 12 και 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής. Τρίτον, η Επιτροπή επιφέρει στις αποφάσεις της, μετά την έκδοσή τους, ουσιώδεις τροποποιήσεις, κατά παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 253 ΕΚ).

- 102 Τα ανωτέρω δεν αποτελούν γενικά τεκμήρια, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, αλλά συγκεκριμένους ισχυρισμούς, που στηρίζονται σε δηλώσεις στις οποίες προέβησαν οι εκπρόσωποι της Επιτροπής κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη ενώπιον του Πρωτοδικείου στις 10 Δεκεμβρίου 1991 στις υποθέσεις PVC, αναφερόμενοι σε συγκεκριμένα σημεία της διοικητικής διαδικασίας κατά την έκδοση αποφάσεων περί ανταγωνισμού.
- 103 Οι ισχυρισμοί δεν προβάλλονται εκπροθέσμως, αντιθέτως προς ότι υποστηρίζει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 48 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου και κατ' αναλογία προς τη διαδικασία αναθεωρήσεως. Οι δηλώσεις των εκπροσώπων της Επιτροπής έγιναν μόνο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 10ης Δεκεμβρίου 1991 και όχι σε άλλες προγενέστερες επ' ακροατηρίου συζητήσεις. Άλλωστε, το άρθρο 62 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου δεν περιέχει καμμία αποκλειστική προθεσμία· σ' αυτό αντιβαίνει ο ίδιος ο σκοπός και το πνεύμα αυτής της διατάξεως.
- 104 Η σύντομη περάτωση της δικαστικής διαδικασίας είναι, κατά πρώτο λόγο, προς το συμφέρον του προσφεύγοντος, ιδίως όταν έχει καταβάλει πρόστιμο ή συστήσει εγγύηση, όπως εν προκειμένω, γι' αυτό και δεν συντρέχει κανένας λόγος να εισαχθεί στο εν λόγω άρθρο 62 καμμία αποκλειστική προθεσμία. Την ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνει το άρθρο 48 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, εφόσον ούτε αυτό προβλέπει αποκλειστική προθεσμία. Όσο για την τρίμηνη προθεσμία που ορίζει το άρθρο 125 του εν λόγω Κανονισμού Διαδικασίας για την αναθεώρηση των αποφάσεων, η Hüls θεωρεί ότι αποσκοπεί στην κατοχύρωση της ασφάλειας δικαίου που συναρτάται προς το δεδικασμένο και ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί αναλογικώς στις περιπτώσεις της προβολής νέων ισχυρισμών ή της αιτήσεως επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας.

- 105 Αφετέρου δε όσον αφορά τη χρησιμότητα των νέων πραγματικών στοιχείων προς επίλυση της διαφοράς, το ίδιο το Πρωτοδικείο επιβεβαίωσε, στη σκέψη 384 της αποφάσεώς του, ότι παράβαση του οριζομένου στον εσωτερικό κανονισμό της Επιτροπής γλωσσικού καθεστώτος επισύρει ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως. Το ίδιο ισχύει και επί παραβάσεως των άρθρων 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής ή 190 της Συνθήκης. Κατά την Hüls, είναι βέβαιο ότι εν προκειμένω τα νέα πραγματικά στοιχεία ασκούσαν αποφασιστική επίδραση στην έκβαση της διαφοράς, εφόσον συνεπάγονταν το ανυπόστατο ή τουλάχιστον την ακυρότητα της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο».
- 106 Επομένως, οι δύο προϋποθέσεις, η συνδρομή των οποίων έπρεπε να οδηγήσει το Πρωτοδικείο να επαναλάβει την προφορική διαδικασία, πληρούνται εν προκειμένω. Επειδή το Πρωτοδικείο δεν το έπραξε, παρέβη το άρθρο 62 του Κανονισμού Διαδικασίας του.
- 107 Ακολούθως, κατά την Hüls, το Πρωτοδικείο παρέβη επίσης το άρθρο 64, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του, διότι δεν ετήρησε την υποχρέωση έρευνας των πραγματικών περιστατικών. Το άρθρο 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ και τα άρθρα 64 επ. του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου επιβεβαιώνουν ότι αυτό υποχρεούται να ερευνά τα πραγματικά περιστατικά ασχέτως των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζουν οι διάδικοι. Το Πρωτοδικείο υποχρεούται να ενεργεί οσάκις προβάλλεται ένα επιχείρημα που ασκεί αποφασιστική επιρροή στην απόφαση και οσάκις η κοινοτική δικαιοσύνη δεν μπορεί ν' αποφανθεί επί του επιχειρήματος αυτού χωρίς ν' αποδείξει τα πραγματικά περιστατικά ή χωρίς να διατάξει διεξαγωγή αποδείξεων αναγκαία προς πιστοποίηση της ακρίβειας των πραγματικών περιστατικών στα οποία στηρίζεται το προβαλλόμενο από τον διάδικο επιχείρημα και τα οποία ισχυρίζεται ότι υφίστανται.
- 108 Κατά την Hüls, όλες αυτές οι περιστάσεις επληρούντο εν προκειμένω, πράγμα που υπεχρέωνε το Πρωτοδικείο να ερευνήσει τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηριζόταν το υπόμνημα της 4ης Μαρτίου 1992 και να επιβάλει στην Επιτροπή να προσκομίσει όλα τα σχετικά έγγραφα. Περαιτέρω, το Πρωτοδικείο διαθέτει εξουσία εκτιμήσεως ως προς την επιλογή των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, αποφασίζοντας δε να μη διατάξει τέτοια μέτρα υπέπεσε σε σφάλμα εκτιμήσεως. Οσάκις προσκομίζονται συγκεκριμένα επιχειρήματα περί διαδικαστικών ελαττωμάτων, το περιθώριο εκτιμήσεως το οποίο αφήνει στο Πρωτοδικείο το άρθρο 64, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του συρρικνώνεται στο να απαιτήσει τη διεξαγωγή αποδείξεων, εφόσον υπάρχει υποχρέωση αποσαφήνισεως. Συγκρίνοντας την παρούσα διαφορά με τις υποθέσεις PVC, η Hüls τονίζει ότι το Πρωτοδικείο απέστη από την πρακτική του χωρίς αντικεμενικούς λόγους και, άρα, υπέπεσε σε σφάλμα εκτιμήσεως.

- 109 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο είπε ότι τα ελαττώματα τα οποία προέβαλλε η Hüls δεν μπορούσαν να επισύρουν το ανυπόστατον, αλλά μόνον την ακύρωση της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο». Αλλ' ακριβώς την ακύρωση είχε ζητήσει κατ' αρχάς η Hüls. Επομένως, τίποτε δεν απήλλασε το Πρωτοδικείο της υποχρεώσεως να επαληθεύσει αν υπήρχε παράβαση του γλωσσικού καθεστώτος. Το ίδιο ισχύει και ως προς τις τροποποιήσεις που επήλθαν εκ των υστέρων χωρίς εξουσιοδότηση ή ως προς την έλλειψη των υπογραφών του προέδρου και του γενικού γραμματέα της Επιτροπής. Όταν το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η Hüls δεν είχε προβάλει επαρκείς ενδείξεις περί του ότι η απόφαση είχε τροποποιηθεί εκ των υστέρων, παρεγνώρισε το βάρος της επικλήσεως των πραγματικών περιστατικών το οποίο έφερε η προσφεύγουσα και τη σημασία των στοιχείων που αποκαλύφθηκαν κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου επ' ακροατηρίου συζήτηση PVC. Η Hüls θεωρεί ότι, ενώπιον μιας διαρκούς αντικανονικής συμπεριφοράς, η Επιτροπή έφερε το βάρος ν' αποδείξει ότι η απόφασή της ήταν όντως έγκυρη και ότι είχε κατ' εξαιρέσιν τηρήσει τον εσωτερικό της κανονισμό.
- 110 Η Hüls τονίζει ότι τα έγγραφα που μπορούν να χρησιμεύσουν προς απόδειξη των πραγματικών περιστατικών είναι εσωτερικές πράξεις και εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής που μόνον αυτή μπορεί να προσκομίσει. Επομένως, το Πρωτοδικείο όφειλε να την υποχρεώσει να τα παραδώσει. Αφόσον δεν το έπραξε, παρέβη το άρθρο 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ και το άρθρο 64, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.
- 111 Κατά την Hüls, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η Επιτροπή, οι αντιρρήσεις τις οποίες προέβαλε ουδόλως είναι εκπρόθεσμες. Πράγματι, θεμελιώνονται σε νέα πραγματικά περιστατικά αφορώντα τη διοικητική πρακτική της Επιτροπής, των οποίων ούτε η Hüls ούτε το Πρωτοδικείο είχαν γνώση πριν από την ενώπιον του Πρωτοδικείου προφορική συζήτηση της υποθέσεως PVC. Κατά την Hüls, δεν ισχύει αποκλειστική προθεσμία για τα μέτρα οργάνωσης της διαδικασίας του άρθρου 64, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας. Η ίδια η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η Hüls είχε επικαλεστεί συγκεκριμένα παράβαση του άρθρου 12 του εσωτερικού της κανονισμού. Άλλωστε, δεν πρόκειται για πραγματικά στοιχεία δυνάμενα να προσκομιστούν μέσω δικογράφων, πράγμα που θα αρκούσε για να στερήσει ερείσματος την αναφορά στα άρθρα 48 και 49 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.
- 112 Η Hüls επισημαίνει ότι τα άρθρα 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ, καθώς και 62 και 64, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του

Πρωτοδικείου υπάρχουν για να προστατεύουν τα συμφέροντά της και έχουν επομένως τον χαρακτήρα διαδικαστικών εγγυήσεων, διότι οι εγγυήσεις αυτές συνδέονται ευθέως προς τη διαδικασία καταρτίσεως μιας αποφάσεως. Σκοπός τους είναι να διευκολύνουν τον ενδιαφερόμενο διάδικο να προβάλλει τα πραγματικά περιστατικά των οποίων έλαβε γνώση εκπροθέσμως και πρέπει, επομένως, να εγγυώνται ότι το Πρωτοδικείο θα εκδώσει την απόφασή του στηριζόμενο στο σύνολο των πραγματικών περιστατικών που έχουν αποφασιστική σημασία για την επίλυση της διαφοράς. Η σχετική με το άρθρο 61 του Κανονισμού του Διαδικασίας νομολογία του Δικαστηρίου δείχνει όντως ότι η έμφαση δίδεται στην αποφασιστική σημασία των νέων γεγονότων. Το ίδιο ισχύει και για τα άρθρα 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ και 64, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Περαιτέρω, οι εν λόγω κανόνες αποσκοπούν επίσης στον σεβασμό και τη κατοχύρωση των δικαιωμάτων του αμυνόμενου, καθ' όσον εξασφαλίζουν τη δυνατότητα όχι μόνον υποβολής νέων αποφασιστικών πραγματικών στοιχείων στον δικαστή, αλλά και συνεκτιμήσεως του συνόλου των πραγματικών περιστατικών.

- 113 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το άρθρο 62 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου δεν του επιβάλλει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, όπως ισχυρίζεται η αναιρεσείουσα, αλλά του παρέχει απλή ευχέρεια. Το Πρωτοδικείο εξήγησε πειστικά για ποιους λόγους δεν συνέτρεχε λόγος να επαναληφθεί η προφορική διαδικασία ή να διαταχθούν αποδείξεις, διότι δεν ετίθετο ζήτημα ούτε αυτεπαγγέλτου διευκρινίσεως σημαντικών για την απόφαση πραγματικών στοιχείων, ούτε αποσαφηνίσεως σημαντικού πραγματικού στοιχείου, προβληθέντος εμπροθέσμως και επί του οποίου υπήρχε διχογνωμία των διάδικων.
- 114 Αφενός μεν αυτεπάγγελτη έρευνα θα ήταν αναγκαία μόνον αν οι διάδικοι είχαν προσκομίσει επαρκείς ενδείξεις υπέρ του ανυποστάτου της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο». Το Πρωτοδικείο άφησε εκκρεμές το ζήτημα της φερομένης ελλείψεως πρωτοτύπου, διότι ένα τέτοιο ελάττωμα δεν θα μπορούσε σε καμμία περίπτωση να αποβεί κρίσιμο. Από της εκδόσεως της αποφάσεως PVC του Δικαστηρίου, είναι παγιωμένο ότι η έλλειψη κυρώσεως αποφάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, μπορεί να οδηγήσει στην ακύρωση της αμφισβητούμενης αποφάσεως και όχι στο ανυπόστατόν της. Η Hüls όμως δεν προέβαλε κατά τρόπο αρκετά ακριβή και εμπροθέσμως λόγο ακυρώσεως στηριζόμενο στην παράβαση της διατάξεως αυτής και, ως εκ τούτου, το Πρωτοδικείο δεν κλήθηκε να εξετάσει, έστω και υπό το πρίσμα της ακυρώσεως της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», το ζήτημα της υπάρξεως προσηκόντως υπογεγραμμένου πρωτοτύπου.

- 115 Η αίτηση της 4ης Μαρτίου 1992 της Hüls στηρίζεται στο ανυπόστατον της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» και όχι στην ακυρότητά της. Έστω και αν ο ισχυρισμός αυτός ερμηνευόταν ως λόγος ακυρώσεως, δεν ήταν αρκούντως ακριβής και αιτιολογημένος, επί πλέον δε υποβλήθηκε εκπροθέσμως.
- 116 Αφετέρου δε το Πρωτοδικείο εξέτασε μεν την αίτηση της 4ης Μαρτίου 1992 της Hüls, έκρινε όμως ότι η αναιρεσείουσα δεν είχε προβάλει λυσιτελή πραγματικά στοιχεία εντός της τασσομένης προθεσμίας. Το Πρωτοδικείο δικαιολογημένα διερωτήθηκε αν ο λόγος περί ελαττωμάτων που έπλητταν την απόφαση «πολυπροπυλένιο» είχε προβληθεί εμπροθέσμως κατά τη διαδικασία, εν όψει του κανόνα του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, δυνάμει του οποίου νέοι ισχυρισμοί μπορούν να προβληθούν μετά το πέρας της έγγραφης διαδικασίας μόνον εάν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά περιστατικά που ανέκυψαν στη διαδικασία.
- 117 Η απόφαση PVC του Πρωτοδικείου δεν μπορεί να συνιστά λόγο ανακύψαντα κατά τη διαδικασία, δεδομένου ότι η νομολογία που αφορά την προβλεπόμενη στο άρθρο 41, παράγραφος 1, του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ διαδικασία αναθεωρήσεως ισχύει και ως προς το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας. Κατά τη νομολογία αυτή (προαναφερθείσα διάταξη BASF κατά Επιτροπής, σκέψη 12, και απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Μαρτίου 1991, C-403/85 γέν., Ferrandi κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-1215), την αναθεώρηση αποφάσεως δεν δικαιολογεί η έκδοση αποφάσεως στο πλαίσιο άλλης διαφοράς.
- 118 Ως προς τις εξηγήσεις τις οποίες παρέσχαν οι εκπρόσωποι της Επιτροπής κατά την προφορική διαδικασία των υποθέσεων PVC, τον Νοέμβριο του 1991, η Hüls εκπροσωπείτο κατά τη διαδικασία εκείνη και μπορούσε να μνημονεύσει αυτές τις δηλώσεις πολύ νωρίτερα στην υπόθεση του πολυπροπυλενίου. Κατά συνέπεια, ο λόγος ακυρότητας δεν προβλήθηκε εμπροθέσμως από την Hüls, αλλά πάνω από τρεις μήνες αργότερα. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, για την ανάλογη περίπτωση της αναθεωρήσεως αποφάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 125 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ισχύει τριμηνιαία προθεσμία αφότου ο αιτών έλαβε γνώση των γεγονότων τα οποία επικαλείται. Λόγω άλλωστε του εξαιρετικού χαρακτήρα του άρθρου 48, παράγραφος 2, του ίδιου Κανονισμού Διαδικασίας, η προσκόμιση νέων ισχυρισμών πρέπει να γίνεται εντός εύλογης προθεσμίας, έστω και αν καμμία προθεσμία δεν προβλέπεται ρητά.

- 119 Όσον αφορά τις φερόμενες παραβάσεις του γλωσσικού καθεστώτος και τον ισχυρισμό ότι επήλθαν εκ των υστέρων τροποποιήσεις της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», η Hüls διατύπωσε εικασίες, χωρίς να επικαλεστεί συγκεκριμένες ενδείξεις, ούτε να προβάλει συγκεκριμένο λόγο ακυρώσεως. Στις ενώπιον του Πρωτοδικείου υποθέσεις PVC, οι προσφεύγουσες προσκόμισαν συγκεκριμένα στοιχεία αναφερόμενα στις εν λόγω διαδικασίες. Τίποτε παρόμοιο δεν έγινε κατά τη διαδικασία που οδήγησε στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.
- 120 Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο αναγνώρισε ότι η αναιρεσείουσα είχε συγκεκριμένα ισχυριστεί την ανυπαρξία πρωτοτύπου. Και αυτός όμως ο ισχυρισμός δεν έπρεπε να το οδηγήσει να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων, ούτε υπό το πρίσμα του ανυποστάτου, στο οποίο αναφέρεται η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, ούτε υπό το πρίσμα της ενδεχομένης ακυρότητας της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο». Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η Hüls δεν είχε προβάλει καμμία συγκεκριμένη ένδειξη προς στήριξη του ισχυρισμού της ότι είχε χωρήσει προσβολή της αρχής του αμεταβλήτου της εκδοθείσας πράξεως. Επί πλέον, ο λόγος αυτός προβλήθηκε εκπροθέσμως, κατά παράβαση του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η Hüls, το Πρωτοδικείο κατ' ουδένα τρόπο παραδέχτηκε ότι η επιχειρηματολογία της είχε αναπτυχθεί εμπροθέσμως. Αντιθέτως, διατύπωσε αμφιβολίες, παρ' όλον ότι άφησε το ζήτημα σε εκκρεμότητα, διότι εξέτασε υπό το πρίσμα του αυτεπαγγέλτου ελέγχου το ζήτημα του ανυποστάτου της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο».
- 121 Ως προς τον ισχυρισμό ότι το Πρωτοδικείο παρέβη την υποχρέωσή του να διαλευκάνει τα πραγματικά περιστατικά τα οποία η Hüls επικαλείται κατά τρόπο πολύ γενικό, η Επιτροπή τονίζει ότι το άρθρο 64, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου δεν προσδιορίζει τις προϋποθέσεις αιτήσεως μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας. Για τους ίδιους λόγους που το ώθησαν να απορρίψει την αίτηση επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας, ορθώς το Πρωτοδικείο δεν έλαβε τα αιτηθέντα από την Hüls μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας. Πράγματι, σκοπός των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, όπως περιγράφεται στο άρθρο 64, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, είναι η προετοιμασία των υποθέσεων και η εξέλιξη των διαδικασιών και όχι η θεραπεία παραλείψεων τις οποίες έχει διαπράξει η προσφεύγουσα κατά την ανάπτυξη των ισχυρισμών της. Τέλος, δεν υφίσταται καμμία αντίφαση μεταξύ της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας τα οποία έλαβε το Πρωτοδικείο στις υποθέσεις PVC, δεδομένου ότι στις υποθέσεις εκείνες οι διαδικασίες εξελίχθηκαν διαφορετικά.

- 122 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ, το Δικαστήριο μπορεί να ζητήσει από τους διαδίκους να προσκομίζουν κάθε έγγραφο και να παρέχουν κάθε πληροφορία που επιθυμεί. Το άρθρο 64, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου ορίζει ότι τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας αποβλέπουν στην υπό τους καλύτερους όρους προετοιμασία των υποθέσεων, εξέλιξη των διαδικασιών και επίλυση των διαφορών.
- 123 Κατά το άρθρο 64, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, σκοπός των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας είναι ιδίως να εξασφαλίζουν την ομαλή εξέλιξη της έγγραφης ή προφορικής διαδικασίας και να διευκολύνουν τη διεξαγωγή των αποδείξεων, καθώς και να καθορίζουν τα σημεία στα οποία οι διάδικοι οφείλουν να συμπληρώσουν την επιχειρηματολογία τους ή τα οποία απαιτούν τη διεξαγωγή αποδείξεων. Κατά το άρθρο 64, παράγραφοι 3, στοιχείο δ', και 4, τα μέτρα αυτά μπορούν ιδίως να συνίστανται σε αίτηση προσκομίσεως εγγράφων ή οποιουδήποτε στοιχείου που έχει σχέση με την υπόθεση, μπορούν δε να προτείνονται από τους διαδίκους σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας.
- 124 Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση *Baustahlgewebe* κατά Επιτροπής, σκέψη 93, ο διάδικος μπορεί να ζητήσει από το Πρωτοδικείο, ως μέτρο οργανώσεως της διαδικασίας, να υποχρεώσει τον αντίδικο να προσκομίσει τα έγγραφα τα οποία έχει στην κατοχή του.
- 125 Όπως όμως προκύπτει από τον σκοπό και το περιεχόμενο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, όπως εκτίθενται στο άρθρο 64, παράγραφοι 1 και 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, αυτά εντάσσονται στο πλαίσιο των διαφόρων σταδίων της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας, την εξέλιξη της οποίας επιδιώκουν να διευκολύνουν.
- 126 Επομένως, μετά το πέρας της προφορικής διαδικασίας, ο διάδικος δεν μπορεί να ζητήσει μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, εκτός εάν το Πρωτοδικείο όφειλε να

αποφανθεί επί τέτοιου αιτήματος μόνον εφόσον είχε δεχθεί το αίτημα της επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας, οπότε δεν συντρέχει λόγος να εξετασθούν χωριστά οι σχετικές αιτιάσεις της Hüls.

- 127 Ως προς το αίτημα της διεξαγωγής αποδείξεων, από τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. ιδίως αποφάσεις της 16ης Ιουνίου 1971, 77/70, *Prelle* κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 873, σκέψη 7, και της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, *Bosman*, Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 53) προκύπτει ότι ένα τέτοιο αίτημα, όταν προβάλλεται μετά το πέρας της προφορικής διαδικασίας, μπορεί να γίνει δεκτό μόνον εφόσον αφορά πραγματικά περιστατικά δυνάμενα να ασκήσουν αποφασιστική επιρροή στην επίλυση της διαφοράς και τα οποία ο ενδιαφερόμενος δεν μπόρεσε να επικαλεσθεί πριν από το πέρας της προφορικής διαδικασίας.
- 128 Η ίδια λύση επιβάλλεται όσον αφορά το αίτημα της επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας. Ασφαλώς, το Πρωτοδικείο διαθέτει στον τομέα αυτό διακριτική ευχέρεια, δυνάμει του άρθρου 62 του Κανονισμού Διαδικασίας του. Ωστόσο, το Πρωτοδικείο δεν υποχρεούται να δέχεται ένα τέτοιο αίτημα, εκτός εάν ο ενδιαφερόμενος στηρίζεται σε πραγματικά περιστατικά δυνάμενα να ασκήσουν αποφασιστική επιρροή, τα οποία δεν μπόρεσε να επικαλεσθεί πριν από το πέρας της προφορικής διαδικασίας.
- 129 Εν προκειμένω, το υποβληθέν ενώπιον του Πρωτοδικείου αίτημα επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας και διεξαγωγής αποδείξεων βασιζόταν στις αποφάσεις PVC του Πρωτοδικείου, καθώς και σε δηλώσεις στις οποίες προέβησαν εκπρόσωποι της Επιτροπής κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση των υποθέσεων PVC ή στο πλαίσιο συνεντεύξεως Τύπου που δόθηκε μετά τη δημοσίευση της εν λόγω αποφάσεως.
- 130 Συναφώς, διαπιστώνεται αφενός μεν ότι ενδείξεις γενικού χαρακτήρα που αφορούν υποτιθέμενη πρακτική της Επιτροπής σχετικά με το γλωσσικό καθεστώς ή με επερχόμενες εκ των υστέρων τροποποιήσεις και απορρέουν από δικαστική απόφαση εκδοθείσα σε άλλες υποθέσεις ή από δηλώσεις γενόμενες επ' ευκαιρία άλλων δικών δεν μπορούσαν να θεωρηθούν, αυτές καθαυτές, ως αποφασιστικής σημασίας για την επίλυση διαφοράς της οποίας είχε επιληφθεί το Πρωτοδικείο.

- 131 Όσο για το ελάττωμα της ελλείψεως πρωτοτύπων της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», κυρωθέντων με τις υπογραφές του προέδρου και του γενικού γραμματέα της Επιτροπής, σε όλες τις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, το Πρωτοδικείο ασφαλώς διαπίστωσε ότι το είχε επικαλεστεί συγκεκριμένα η Hüls με την αίτηση της 4ης Μαρτίου 1992. Ωστόσο, η Hüls παρέλειψε να επικαλεστεί κρίσιμα πραγματικά περιστατικά, προσιδιάζοντα στην απόφαση «πολυπροπυλένιο» και δυνάμενα να δικαιολογήσουν την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.
- 132 Αφετέρου δε παρατηρείται ότι η αναιρεσείουσα ήταν σε θέση να παράσχει στο Πρωτοδικείο, ήδη με το δικόγραφο της προσφυγής της, ορισμένα τουλάχιστον στοιχεία πιστοποιούντα τη χρησιμότητα των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας ή των αποδείξεων για τις ανάγκες της δίκης, προς απόδειξη του ότι η απόφαση «πολυπροπυλένιο» είχε εκδοθεί κατά παράβαση του ισχύοντος γλωσσικού καθεστώτος ή τροποποιηθεί μετά την έκδοσή της από το σώμα των μελών της Επιτροπής, ή ακόμη του ότι έλλειπαν τα πρωτότυπα, όπως έπραξαν ορισμένες από τις αναιρεσείουσες στις υποθέσεις PVC (βλ. συναφώς προαναφερθείσα απόφαση *Bau-stahlgewebe κατά Επιτροπής*, σκέψεις 93 και 94).
- 133 Συναφώς, έχει σημασία να επισημανθεί ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η Hüls, το Πρωτοδικείο δεν έκρινε, με την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, ότι τα πραγματικά περιστατικά τα οποία επικαλείται με την από 4 Μαρτίου 1992 αίτηση της είχαν προβληθεί εμπροθέσμως.
- 134 Πρέπει να προστεθεί ότι το Πρωτοδικείο δεν ήταν υποχρεωμένο να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, διότι ήταν, όπως λέγεται, υποχρεωμένο να εξετάσει αυτεπαγγέλτως λόγους απομένους του νομοτύπου της διαδικασίας εκδόσεως της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο». Πράγματι, τέτοια υποχρέωση αυτεπάγγελτης εξετάσεως λόγων δημοσίας τάξεως μπορεί ενδεχομένως να υφίσταται μόνο σε συνάρτηση προς πραγματικά στοιχεία που έχουν περιληφθεί στη δικογραφία.
- 135 Επομένως, πρέπει να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο αρνούμενο να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας και αποδείξεις.

- 136 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το δεύτερο σκέλος του λόγου περί παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου και ο λόγος περί διαδικαστικών πλημμελειών πρέπει επίσης ν' απορριφθούν.

Περί των παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου κατά την απόδειξη και τον έλεγχο των υποβληθέντων στην κρίση του Πρωτοδικείου πραγματικών περιστατικών, περί της εκτιμήσεως της ατομικής ευθύνης των μετασχόντων στην παράβαση και της επιμετρήσεως του προστίμου

Γενικά

- 137 Με ένα τρίτο σκέλος του λόγου περί παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου, η Hüls προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι κατά τον έλεγχο και την απόδειξη των πραγματικών περιστατικών υπέπεσε σε σφάλματα, που είχαν επιπτώσεις στην εκτίμηση της ατομικής ευθύνης των μετασχόντων στην παράβαση και στην επιμέτρηση του προστίμου.
- 138 Στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως, το Δικαστήριο πρέπει να εκτιμήσει τα αποδεικτικά μέσα άπαξ εμπλέκονται οι νομικές παράμετροι της διεξαγωγής αποδείξεων, της χρησιμοποίησεως και της εκτιμήσεώς τους, καθώς και ζητήματα βάρους και βαθμού της αποδείξεως.
- 139 Επομένως, η εκτίμηση των αποδείξεων υπόκειται σε έλεγχο ως προς το κατά πόσον το Πρωτοδικείο ετήρησε και εφάρμοσε ορθά τους περί αποδείξεως κανόνες δικαίου, τους κανόνες της λογικής και τα διδάγματα της κοινής πείρας. Περαιτέρω, πρέπει να ερευνηθεί αν τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά δικαιολογούν τα αντλούμενα συμπεράσματα. Επί ανταγωνισμού, οι προβαλλόμενοι από την Επιτροπή πραγματικοί ισχυρισμοί πρέπει να είναι ικανοί να στηρίξουν τα συμπεράσματα τα οποία αντλεί. Ως προς το ζήτημα του βαθμού της αποδείξεως, αρκεί αλλά και απαιτείται η πραγματική κατάσταση να μπορεί να συνάγεται από τεκμήρια

αρκούντως σοβαρά, ακριβή και συγκλίνοντα, μη αντικρουόμενα από αντίθετα τεκμήρια. Περαιτέρω, οι ενδείξεις πρέπει να εκτιμώνται συνολικά, με γνώμονα τα χαρακτηριστικά της οικείας αγοράς.

- 140 Κατά την Hüls, οι επιταγές αυτές στηρίζονται στο τεκμήριο αθωότητας, το οποίο καθιερώνει το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως, το οποίο ισχύει και στην κοινοτική έννομη τάξη. Στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, πρέπει να διαπιστώνεται παραγνώριση του τεκμηρίου αθωότητας, οσάκις το Πρωτοδικείο, κατά την απόδειξη και τον έλεγχο των πραγματικών περιστατικών, καταλήγει σε συμπεράσματα ασυμβίβαστα με την επιχειρηματολογία του διαδίκου και που δεν την λαμβάνουν επαρκώς υπόψη ή οσάκις τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά δεν αρκούν για να θεμελιώσουν τις αντλούμενες απ' αυτά συνέπειες. Αποφάσεις πάσχουσες τέτοια ελαττώματα πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 54, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ, να ακυρώνονται, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 51, πρώτο εδάφιο, του ίδιου Οργανισμού.

Η συμμετοχή στις περιοδικές συνεδριάσεις

- 141 Κατά την Hüls, το Πρωτοδικείο κακώς υπέθεσε, στις σκέψεις 114 έως 129 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι αυτή μετείχε τακτικά στις συναντήσεις των παραγωγών από τα τέλη 1978 ή τις αρχές 1979. Συναφώς, αναφέρει ότι το χωρίο της απαντήσεως της ΙCI που αφορά την αίτηση παροχής πληροφοριών της Επιτροπής, στο οποίο στηρίχθηκε το Πρωτοδικείο για να κρίνει ότι η Hüls μετείχε τακτικά στις συνεδριάσεις, δεν περιέχει καμμία δήλωση σχετικά με τη διάρκεια αυτής της συμμετοχής. Η ιδιότητα του «regular participant» δεν επιτρέπει να προσδιοριστεί η χρονική διάρκεια της συμμετοχής της επιχειρήσεως στις συνεδριάσεις. Έτσι, το Πρωτοδικείο αγνόησε ότι οι δηλώσεις της ΙCI εστερούντο αποδεικτικής αξίας και παρέβη τις επιταγές που ισχύουν επί εκτιμήσεως των αποδείξεων.

- 142 Ως προς τους πίνακες που μνημονεύονται στη σκέψη 115 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, συνιστούν μέσο αποδείξεως κατ' εξοχήν ύποπτο και δεν επιτρέπουν την

εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικών με τη διάρκεια της συμμετοχής της προσφεύγουσας σε συνεδριάσεις. Από τους πίνακες αυτούς δεν προκύπτει ποιος τους κατήρτισε ούτε βάσει ποιων πηγών. Τα παρατιθέμενα σ' αυτούς αριθμητικά στοιχεία δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως αφορώντα τις πωλήσεις: δεν αποκλείεται να επρόκειτο για μία από τις πολλές προτάσεις για την οργάνωση συστήματος ελέγχου των ποσοτώσεων. Οι πίνακες αυτοί μπορεί να καταρτίστηκαν κατά διαφόρους τρόπους χωρίς να έχουν γίνει συνεδριάσεις, ενδέχεται δε να επήγαζαν από το σύστημα Fides. Επομένως, επ' ουδενί λόγω μπορούν να συνιστούν απόδειξη περί της διεξαγωγής των συνεδριάσεων.

- 143 Το Πρωτοδικείο στηρίχτηκε αποκλειστικά σε μια γενική εξήγηση την οποία έδωσε η ICI, διατυπωμένη στην αγγλική κατά τρόπο πιθανολογικό και της οποίας η γερμανική μετάφραση ήταν εσφαλμένη. Η δήλωση της ICI αφορά έναν μόνον από τους πίνακες και επομένως δεν αποδεικνύει ότι τα στοιχεία που εμφανίζονται στον πίνακα που καθορίζει το καθεστώς ποσοτώσεων για το 1979 προέρχονται από την Hüls.
- 144 Ως προς την απόφαση του Πρωτοδικείου ότι η ελλιπής απάντηση της Hüls στην αίτηση παροχής πληροφοριών, καθώς και η συμμετοχή της σε συνεδριάσεις το 1982-1983, ενίσχυαν την άποψη περί τακτικής συμμετοχής της Hüls στις περιοδικές συνεδριάσεις, αρκεί η παρατήρηση ότι η συμμετοχή της σε συνεδριάσεις το 1982-1983 δεν υποδηλώνει τίποτε ως προς τη συμπεριφορά της Hüls τέσσερα έως πέντε έτη πριν.
- 145 Κατά την Hüls, ουδέποτε υπήρξε συμπαιγνία μεταξύ των μετεχόντων, αλλά το πολύ εναρμονισμένη πρακτική, προϋποθέτουσα διαβούλευση μεταξύ των επιχειρήσεων, συμπεριφορά στην αγορά αντιστοιχούσα προς τη διαβούλευση αυτή και σχέση αιτίου και αιτιατού μεταξύ των δύο αυτών στοιχείων. Και αν ακόμη γινόταν δεκτό ότι η σποραδική συμμετοχή της Hüls στις συνεδριάσεις κατέληγε σε διαβούλευση, ελλείπει το στοιχείο της συμπεριφοράς της Hüls στην αγορά.
- 146 Εξ αυτών η Hüls συμπεραίνει ότι — κατά παραβίαση των αρχών του κοινοτικού δικαίου περί του βαθμού και της εκτιμήσεως των αποδείξεων — το Πρωτοδικείο απέδειξε, βάσει πραγματικών στοιχείων στερουμένων συνοχής, ότι είχε μετάρσει σε περιοδικές συναντήσεις από το 1978-1979, ενώ είχε αποδειχθεί η συμμετοχή της μόνο σε μία συνεδρίαση το 1981, έπειτα δε κατά το 1982-1983. Περαιτέρω, ακόμη και για

την περίοδο 1981-1983, αν το Πρωτοδικείο κατέληξε στη διαπίστωση ότι η Hüls είχε μετάρσει στις συνεδριάσεις με πρόθεση καθορισμού των τιμών και του όγκου των πωλήσεων, το επέτυχε μόνον χάρη στην παραγνώριση των αρχών περί του βάρους της αποδείξεως. Πράγματι, στη σκέψη 126, το Πρωτοδικείο επιβάλλει στην Hüls να προσκομίσει τις αποδείξεις που θα την απήλλασαν της ενοχής της, κατ' αντίθεση προς το τεκμήριο αθωότητας, και τούτο κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς τις αρχές του κοινοτικού δικαίου. Το βάρος όμως της αποδείξεως δεν το φέρει η Hüls, αλλά η Επιτροπή. Η μη συμμετοχή άλλωστε της Hüls στις συνεδριάσεις αποτελεί την άρνηση ενός γεγονότος, την οποία αδυνατεί να αποδείξει.

147 Κατά την Επιτροπή, είναι ανακριβές ότι η παρασχεθείσα από την ICI πληροφορία περί της συμμετοχής της Hüls στις συνεδριάσεις από τα τέλη του 1978 ή της αρχές του 1979 απετέλεσε τη μοναδική ένδειξη. Αυτή πρέπει μάλλον να εξετασθεί σε συσχέτιση ιδίως προς τον πίνακα καθορισμού των ποσοστώσεων για το 1979, που μνημονεύεται στη σκέψη 115 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως και που παραθέτει για την Hüls ποσόστωση στηριζόμενη σε στοιχεία που μόνον από την ίδια μπορούν να προέρονται.

148 Η Επιτροπή τονίζει επίσης ότι το Πρωτοδικείο δεν ζήτησε από την Hüls ν' αποδείξει την αθωότητά της, αλλ' είτε απλώς ότι δεν υπήρχαν ικανές ενδείξεις δικαιολογούσες την ασυνήθη συμπεριφορά της Hüls, που ισχυριζόταν ότι μετείχε στις συνεδριάσεις χωρίς πρόθεση συμμετοχής της στις συζητούμενες εκεί αντίθετες στον ανταγωνισμό ενέργειες. Οι σκέψεις 116 και 117 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δείχνουν άλλωστε ότι το Πρωτοδικείο, λόγω της ίδιας της συμπεριφοράς της Hüls, απέδωσε στους ισχυρισμούς της τελευταίας λιγότερη βαρύτητα απ' ό,τι στα στοιχεία στα οποία είχε στηρίξει την απόφασή της η Επιτροπή. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο δεν διέπραξε καμία παράβαση δικαίου, πολλώ μάλλον δεν παρεβίασε το κατά το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως τεκμήριο αθωότητας.

149 Συναφώς, πρέπει κατ' αρχάς ν' αναγνωρισθεί ότι το τεκμήριο αθωότητας, όπως προκύπτει ιδίως από το άρθρο 6, παράγραφος 2, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως, αποτελεί μέρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα οποία, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου — επιβεβαιωθείσα άλλωστε από το προοίμιο της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξεως και από το άρθρο ΣΤ, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση —, προστατεύονται στην κοινοτική έννομη τάξη (βλ. προαναφερθείσα απόφαση *Bosman*, σκέψη 79).

- 150 Πρέπει επίσης να γίνει δεκτό ότι, εν όψει της φύσεως των επιδίκων παραβάσεων, καθώς και της φύσεως και του βαθμού αυστηρότητας των κυρώσεων τις οποίες επισύρουν, η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας εφαρμόζεται επί των διαδικασιών των σχετικών με παραβάσεις των ισχυόντων επί επιχειρήσεων κανόνων ανταγωνισμού που μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή προστίμων ή περιοδικών χρηματικών ποινών (συναφώς βλ. ιδίως Ευρ. Δικ. Δ. Α., αποφάσεις Öztürk της 21ης Φεβρουαρίου 1984, σειρά Α, αριθ. 73, και Lutz της 25ης Αυγούστου 1987, σειρά Α, αριθ. 123-Α).
- 151 Ως προς το βάσιμο των αιτιάσεων της Hüls, επισημαίνεται κατ' αρχάς ότι αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι την απάντηση της ICI σχετικά με τη συμμετοχή της Hüls στις περιοδικές συνεδριάσεις ενίσχυαν και άλλα στοιχεία, όπως οι πίνακες που μνημονεύονται στη σκέψη 115 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως.
- 152 Δεύτερον, το ζήτημα της αξίας που πρέπει ν' αποδοθεί σ' αυτούς τους πίνακες, στην προμνησθείσα απάντηση της ICI, καθώς και στις απαντήσεις που έδωσαν οι περισσότερες προσφεύγουσες σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, κατά τις οποίες η κατάρτιση των εν λόγω πινάκων δεν θα ήταν δυνατή βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides, συναρτάται προς την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων και δεν μπορεί να εξετασθεί από το Δικαστήριο στο πλαίσιο αιτήσεως αναίρεσεως.
- 153 Τρίτον, εν όψει των επισημανθεισών από το Πρωτοδικείο ενδείξεων, το τελευταίο ηδύνατο να λάβει υπόψη — για να εκτιμήσει την αξιοπιστία των δηλώσεων με τις οποίες η Hüls αρνείτο τη συμμετοχή της σε άλλες συνεδριάσεις κατά τα προηγούμενα έτη — στοιχεία ικανά ν' αποδείξουν ότι, αντιθέτως προς όσα είχε δηλώσει με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, η Hüls είχε μετάσχει σε ορισμένες συνεδριάσεις το 1982 και το 1983.
- 154 Τέταρτον, υπενθυμίζεται ότι, σε περίπτωση που ερίζεται η ύπαρξη παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού, στην Επιτροπή εναπόκειται ν' αποδείξει τις παραβάσεις τις οποίες διαπιστώνει και να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία ικανά ν' αποδείξουν, επαρκώς κατά νόμον, τη συνδρομή πραγματικών περιστατικών που στοιχειοθετούν παράβαση (προαναφερθείσα απόφαση Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, σκέψη 58).

- 155 Άλλαξ όμως η Επιτροπή μπόρεσε ν' αποδείξει ότι η Hüls είχε μετάσχει σε συνεδριάσεις επιχειρήσεων που εστρέφοντο κατάφωρα κατά του ανταγωνισμού, εναπέκειτο στην Hüls να προβάλει ενδείξεις ικανές να στοιχειοθετήσουν ότι η συμμετοχή της στις εν λόγω συνεδριάσεις εστερούντο κάθε πνεύματος στρεφόμενου κατά του ανταγωνισμού, αποδεικνύοντας ότι είχε δηλώσει στους ανταγωνιστές της ότι μετείχε στις συνεδριάσεις αυτές από ένα πρίσμα διαφορετικό απ' ό,τι αυτοί. Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν αντέστρεψε αθεμίτως, στη σκέψη 126, το βάρος της αποδείξεως.
- 156 Πέμπτον και τελευταίον, τα επιχειρήματα της Hüls ότι δεν υπάρχουν αποδείξεις περί συμπεριφοράς στην αγορά αντίθετης προς τη μεσολαβήσασα διαβούλευση, ούτε αποτελέσματα περιοριστικά του ανταγωνισμού, ορμώνται από εσφαλμένη αντίληψη των επιταγών περί της αποδείξεως εναρμονισμένης πρακτικής κατά το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 157 Συγκεκριμένα, στη σκέψη 129 το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η Επιτροπή δικαιολογημένα χαρακτήρισε επικουρικώς ως εναρμονισμένη πρακτική κατά το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης τις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου στις οποίες είχε μετάσχει η αναιρεσείουσα από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983.
- 158 Κατά πάγια όμως νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής αφορά μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων που, χωρίς να φθάνει μέχρι τη σύναψη κατά κυριολεξίαν συμβάσεως, αντικαθιστά ηθελημένα τους κινδύνους που ενέχει ο ανταγωνισμός με την έμπρακτη συνεργασία των επιχειρήσεων αυτών (βλ. αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψη 26, και της 31ης Μαρτίου 1993, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85, και C-125/85 έως C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1307, σκέψη 63).
- 159 Το Δικαστήριο προσέθεσε ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας πρέπει να νοούνται υπό το φως της συνυφασμένης με τις σχετικές προς τον ανταγωνισμό

διατάξεις της συνθήκης αντιλήψεως, κατά την οποία κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει κατά τρόπο αυτόνομο την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση *Suiker Unie* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 173· την απόφαση της 14ης Ιουλίου 1981, 172/80, *Züchner*, Συλλογή 1981, σ. 2021, σκέψη 13· και τις προαναφερθείσες αποφάσεις *Ahlström Osakeyhtiö* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 63, και της 28ης Μαΐου 1998, *Deere* κατά Επιτροπής, σκέψη 86).

- 160 Κατά τη νομολογία αυτή, είναι μεν ακριβές ότι αυτή η απαίτηση αυτονομίας δεν αποκλείει το δικαίωμα των επιχειρηματιών να προσαρμόζονται επιτηδείως στη διαπιστωμένη ή αναμενομένη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, πλην όμως αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών δυνάμενη είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός τωρινού ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά, όταν οι επαφές αυτές έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού μη αντιστοιχουσών προς τις κανονικές συνθήκες της εν λόγω αγοράς, λαμβανομένων υπ' όψη της φύσεως των προϊόντων ή των παρεχομένων υπηρεσιών, της σπουδαιότητας και του αριθμού των επιχειρήσεων και του όγκου της αγοράς αυτής (βλ. σχετικώς προπαρατεθείσες αποφάσεις *Suiker Unie* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 174, *Züchner*, σκέψη 14· και την απόφαση της 28ης Μαΐου 1998, *Deere* κατά Επιτροπής, σκέψη 87).
- 161 Εξ αυτών έπεται αφενός μεν, ως προς την έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής, ότι, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αυτή ενέχει, πέρα από τη διαβούλευση μεταξύ επιχειρήσεων, και συμπεριφορά στην αγορά συνακόλουθη προς αυτή τη διαβούλευση και σχέση αιτίου και αιτιατού μεταξύ των δύο αυτών στοιχείων.
- 162 Πρέπει όμως να τεκμαίρεται, πλην αποδείξεως του εναντίου που βαρύνει τους ενδιαφερομένους επιχειρηματίες, ότι όσες επιχειρήσεις μετείχαν στη διαβούλευση και εξακολουθούν να δρουν στην αγορά, λαμβάνουν υπόψη τις πληροφορίες που αντήλλαξαν με τους ανταγωνιστές τους για να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο όταν η διαβούλευση γίνεται σε τακτά διαστήματα και επί μακρό χρονικό διάστημα, όπως, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου, συνέβη στην παρούσα υπόθεση.

- 163 Αφετέρου δε, αντιθέτως προς την επιχειρηματολογία της Hüls, μια εναρμονισμένη πρακτική, όπως ορίζεται ανωτέρω, εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης έστω και αν δεν σημειώνονται στην αγορά αποτελέσματα πλήττοντα τον ανταγωνισμό.
- 164 Κατά αρχάς, από το ίδιο το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι — όπως ισχύει και για τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων και τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων — η εναρμονισμένη πρακτική απαγορεύεται, ασχέτως αποτελέσματος, άπαξ έχει αντίθετο στον ανταγωνισμό σκοπό.
- 165 Ακολούθως, ναι μεν η ίδια η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής προϋποθέτει συμπεριφορά των μετεχουσών επιχειρήσεων στην αγορά, δεν συνεπάγεται όμως κατ' ανάγκην ότι η συμπεριφορά αυτή επιφέρει συγκεκριμένα το αποτέλεσμα να περιορίζει, κατάργει ή νοθεύει τον ανταγωνισμό.
- 166 Τέλος, η ερμηνεία που έγινε δεκτή δεν είναι ασύμβατη με την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (βλ. απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 1968, 24/67, Parke Davis, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 687), άπαξ, χωρίς να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της, συμπίπτει με την έννοια του γράμματος της εν λόγω διατάξεως.
- 167 Επομένως, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η Hüls, το Πρωτοδικείο δεν παρέβη τους κανόνες περί βάρους της αποδείξεως, κρίνοντας ότι η Επιτροπή, άπαξ είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή της σε διαβούλευση μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου σκοπόν έχουσα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, δεν έφερε το βάρος να αποδείξει ότι η διαβούλευση αυτή εκδηλώθηκε μέσω συμπεριφοράς στην αγορά ή ότι επέφερε περιοριστικά του ανταγωνισμού αποτελέσματα. Αντιθέτως, η Hüls έφερε το βάρος ν' αποδείξει ότι η διαβούλευση ουδόλως είχε επηρεάσει τη συμπεριφορά της στην αγορά.

168 Υπ' αυτές τις συνθήκες, και χωρίς να είναι αναγκαία η εξέταση όλων των πτυχών της ερμηνείας την οποία έδωσε το Πρωτοδικείο στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αρκεί να διαπιστωθεί ότι, ούτως ή άλλως, δεν προσέβαλε την αρχή του τεκμηρίου αθωότητας, ούτε παρέβη τους περί αποδείξεως κανόνες κρίνοντας ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον ότι η Hüls μετείχε στις περιοδικές συνεδριάσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983, ότι οι συνεδριάσεις αυτές είχαν ιδίως ως αντικείμενο τον καθορισμό τιμών-στόχων και όγκου πωλήσεων και ότι εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος. Επομένως οι σχετικές αιτιάσεις της Hüls πρέπει ν' απορριφθούν.

Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών

169 Κατά την Hüls, στις σκέψεις 166 έως 177 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο παρεγνώρισε τις επιταγές που ισχύουν επί της εκτιμήσεως και του βαθμού των αποδείξεων και κατέληξε σε γενικές σκέψεις μη στηριζόμενες σε διαπιστώσεις πραγματικών περιστατικών. Χωρίς να λάβει υπόψη το γεγονός ότι η Hüls σποραδικώς μόνον και επί περιορισμένο χρονικό διάστημα είχε μετάσχει σε συνεδριάσεις όπου συνεζητούντο ζητήματα τιμών, το Πρωτοδικείο όρισε το γενικό τεκμήριο ότι η Hüls μετείχε σε περιοδικές συνεδριάσεις παραγωγών, κατά τις οποίες αυτοί συνομολογούσαν πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών.

170 Περαιτέρω, όταν από τη συμμετοχή αυτή συνήγαγε ότι η Hüls είχε προσχωρήσει στις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών και στην εφαρμογή τους και έκρινε ότι, διαφορετικά, θα έφερε αυτή το βάρος της αποδείξεως του εναντίου, το Πρωτοδικείο κακώς απαίτησε από την Hüls ν' αποδείξει την αθωότητά της. Το Πρωτοδικείο άλλωστε παρεγνώρισε ελαφρυντικές περιστάσεις που αντεστρατεύοντο το τεκμήριο το οποίο έθεσε συναφώς στη σκέψη 168 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

171 Η Hüls επίσης τονίζει ότι, έστω και αν μετέσχε σε συνεδριάσεις, οδηγίες τιμών περιέχουσες τις χαρασσόμενες κατά τις συνεδριάσεις κατευθύνσεις — οδηγίες άλλωστε αμιγώς εσωτερικές και ουδέποτε κοινοποιηθείσες στους πελάτες — έδωσε τρεις μόνον φορές, μεταξύ Ιουλίου και Νοεμβρίου 1982. Εν συμπεράσματι, οι πρωτοβουλίες αυτές ουδέποτε ετέθησαν στην πράξη από την Hüls, πράγμα που έχει

αποφασιστική σημασία για να γίνει δεκτό ότι δεν υπήρξε συμπαιγνία μεταξύ παραγωγών, αλλ' απλώς εναρμονισμένη πρακτική: στην περίπτωση της Hüls, δεν υπήρξε πρακτική στην αγορά αντίστοιχη προς τη διαβούλευση. Έτσι, τα αποτελέσματα αυτών των οδηγιών καθορισμού τιμών στην αγορά ήσαν ανύπαρκτα, εφόσον τα γραφεία πωλήσεων δεν τις διαβίβαζαν στους πελάτες. Η Hüls ακολούθησε ανεξάρτητη τιμολογιακή πολιτική, ασκώντας προς το δικό της συμφέρον πολιτική επενδύσεων στα ειδικά προϊόντα, για ν' αποδευθεί από τον κλάδο των ελλειμματικών προϊόντων μεγάλης κλίμακας.

172 Περιορίζοντας τις διαπιστώσεις του στον μετά το 1982 χρόνο, το Πρωτοδικείο αναγνώρισε ότι δεν διέθετε καμία απόδειξη για τον προηγθέντα χρόνο εις βάρος της Hüls, πράγμα που έπρεπε να ληφθεί υπόψη κατά την επιμέτρηση του προστίμου. Τα ηθελημένα ανακριβή συμπεράσματα της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως αντιφάσκουν προς τα διαπιστωθέντα πραγματικά περιστατικά και ενέχουν παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογίας. Το Πρωτοδικείο απέδωσε άλλωστε προδήλως υπερβολική σημασία σε ενδείξεις στερούμενες συνοχής, συνάγοντας από τις ομολογίες της ICI συμπεριφορά δυνάμενη να προσοφθεί ατομικώς στην Hüls. Η απλή και μόνον συμμετοχή σε ορισμένες μεμονωμένες συναντήσεις δεν δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι μετείχε σε συμπράξεις για τις τιμές με τη μορφή της θέσεως των αποτελεσμάτων τους σε εφαρμογή.

173 Η Επιτροπή υπενθυμίζει τα επιχειρήματα τα οποία ανέπτυξε σχετικά με τη συμμετοχή της Hüls στις συνεδριάσεις και τονίζει ότι όποιος προτίθεται να επικαλεστεί μια εντελώς ιδιόρρυθμη συμπεριφορά αυτός φέρει και το βάρος να προσκομίσει συγκεκριμένες ενδείξεις προς στήριξη των ισχυρισμών του. Ισχυρισμοί όμως όλως γενικοί περί κρυψίνιας και βουλήσεως προσποιήσεως δεν αρκούν. Η Επιτροπή προσθέτει ότι ορθώς το Πρωτοδικείο επέστησε την προσοχή στο γεγονός ότι οι διδόμενες από την Hüls οδηγίες τιμών δεν είχαν αμιγώς εσωτερικό χαρακτήρα. Ως προς την αποδεικτική ισχύ των πληροφοριών τις οποίες έδωσε η ICI, η Επιτροπή τονίζει ότι αποτελεί ζήτημα εκτιμήσεως των αποδείξεων, αιτίαση απαράδεκτη στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας.

174 Συναφώς, πρέπει κατ' αρχάς να σημειωθεί ότι το Πρωτοδικείο καλώς εθεώρησε, χωρίς να αντιστρέψει αθεμίτως το βάρος της αποδείξεως, ότι, άπαξ η Επιτροπή είχε αποδείξει ότι η Hüls μετείχε σε συνεδριάσεις κατά τις οποίες αποφαιζόνταν, οργανώνονταν και ελέγχονταν πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, σ' αυτήν την

τελευταία εναπέκειτο να αποδείξει τους ισχυρισμούς της ότι δεν είχε προσχωρήσει στις πρωτοβουλίες αυτές.

- 175 Ακολούθως, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο αναιρετικής διαδικασίας, να αμφισβητήσει την εκτίμηση στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο στη σκέψη 173 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι οι οδηγίες τιμών οι οποίες αλευθύνοντο στα γραφεία πωλήσεως από την κεντρική έδρα της Hüls αποσκοπούσαν στην παραγωγή εξωτερικών αποτελεσμάτων.
- 176 Τέλος, τα επιχειρήματα, με τα οποία η Hüls επιχειρεί ν' αποδείξει ότι η συμπεριφορά της στην αγορά ήταν ανεξάρτητη προς τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών ή ότι οι σχετικές διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου αφορούν μέρος μόνον της καταλαμβανομένης από την απόφαση «πολυπροπυλένιο» περιόδου, δεν ασκούν επιρροή.
- 177 Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο έκρινε, στη σκέψη 291 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε ως συμφωνία, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, τη σύμπτωση που επήλθε μεταξύ των βουλήσεων της Hüls και άλλων παραγωγών πολυπροπυλενίου, και η οποία αφορούσε ιδίως τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών.
- 178 Κατά πάγια όμως νομολογία, κατά την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης η εξέταση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων συμφωνίας παρέλκει, άπαξ προκύπτει ότι αυτή αποσκοπεί στον περιορισμό, την κατάργηση ή τη νόθευση του ανταγωνισμού (απόφαση της 13ης Ιουλίου 1966, 56/64 και 58/64, Consten και Grundig κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 365. βλ. επίσης, στην ίδια κατεύθυνση, αποφάσεις της 11ης Ιανουαρίου 1990, C-277/87, Sandoz prodotti farmaceutici κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-45, και της 17ης Ιουλίου 1997, C-219/95 P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-4411, σκέψεις 14 και 15).
- 179 Συνεπώς, δεν προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο παρέβη τους περί αποδείξεως κανόνες ή την υποχρέωση αιτιολογίας την οποία υπέχει, κρίνοντας ότι η Επιτροπή είχε απο-

δείξει επαρκώς κατά νόμον ότι η Hüls συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην απόφαση «πολυπροπυλένιο», ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος και ότι παρήγαν τα αποτελέσματά τους μέχρι τον Νοέμβριο του 1983. Πρέπει, επομένως, ν' απορριφθούν οι αιτιάσεις της Hüls που αφορούν αυτό το τμήμα της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

Τα μέτρα προς διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών

180 Κατά την Hüls, κακώς το Πρωτοδικείο έκρινε, στις σκέψεις 189 έως 199 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, και ιδίως στη σκέψη 190, ότι η Hüls είχε επίσης συναποδεχθεί τη λήψη μέτρων που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών λαμβάνοντας υπόψη τη συμμετοχή της σε ορισμένες συνεδριάσεις, χωρίς να εκθέτει για ποια μέτρα επρόκειτο, ποιος μετείχε σ' αυτές και πότε και πώς είχαν αποδείχθει οι αιτιάσεις. Η Hüls διατείνεται ότι, κατά το Πρωτοδικείο, η συμμετοχή της σ' αυτό το σύνολο μέτρων προκύπτει εκ του ότι δεν προέβαλε κανένα στοιχείο προς απόδειξη του εναντίου. Η Hüls παρατηρεί ότι η επιχειρηματολογία αυτή δεν ικανοποιεί την υποχρέωση αιτιολογίας, ούτε τις προϋποθέσεις εκτιμήσεως των αποδείξεων που να λαμβάνουν υπόψη τη νομική επιχειρηματολογία την οποία είχε αναπτύξει και τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζεται.

181 Όσον αφορά το «account leadership», η Hüls τονίζει ότι έγιναν απλώς προτάσεις και συζητήσεις, χωρίς να καταλήξουν ποτέ σε τέτοιου είδους συμπράξεις. Τα προσκομισθέντα από την Επιτροπή έγγραφα δεν επιτρέπουν τη συναγωγή κανενός συμπεράσματος ως προς τη θέση συστήματος leadership σε εφαρμογή. Οι επιλεγέντες από το Πρωτοδικείο όροι δείχνουν ότι δεν υπήρξε θέση σε εφαρμογή υποχρεωτικής συμπράξεως, αλλ' αντιθέτως έλλειψη συμφωνίας. Αυτό αποδεικνύει επίσης ότι οι παραγωγοί δεν ήσαν πρόθυμοι να δεσμευτούν σχετικά με μέτρα περιορισμού του ανταγωνισμού και τη θέση τους σε εφαρμογή, αλλ' εφάρμοζαν, κατά τις συνεδριάσεις, ένα μίγμα κρυψίνιας και αποπληροφορήσεως. Το χωρίο που παρατίθεται στη σκέψη 191 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως εκθέτει απλώς κάποια γενικά προβλήματα σχετικά με τον «customer tourism» και δεν παρέχει έρεισμα στα συμπεράσματα που άντλησε το Πρωτοδικείο σχετικά με την αποδοση πελατών σε ορισμένους παραγωγούς και στον ορισμό των «επί κεφαλής». Συναφώς, η Hüls τονίζει ότι ουδόλως υπήρξε leader των τεσσάρων πελατών που της είχαν αποδοθεί, ως προς τις ποσότητες ή ως προς τις τιμές, έστω και αν υπήρξε προμηθευτριά τους σε

μεμονωμένες περιπτώσεις. Η διαφοροποιημένη αυτή συμπεριφορά ως προς τις παραδόσεις αντιτίθεται διαμετρικά προς την υπόθεση ότι η Hüls ασκούσε «account leadership».

- 182 Κατά την Επιτροπή, η σκέψη 190 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να αναγνωσθεί στην αλληλουχία του. Οι θεωρήσεις της Hüls περί μη εκτελέσεως του συστήματος «account leadership» αντιφάσκουν προς τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία παραθέτει το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 192 και 193, από τα οποία προκύπτει ότι το σύστημα αυτό λειτούργησε εν πάση περιπτώσει επί δίμηνο, έστω και αν οι ενδιαφερόμενοι δεν ήσαν ικανοποιημένοι απ' αυτό.
- 183 Σχετικώς, αρκεί κατ' αρχάς να επισημανθεί ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Hüls, το Πρωτοδικείο παρέσχε, στις σκέψεις 190 έως 192, 197 και 198 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, επαρκή αιτιολογία για την ύπαρξη και τη φύση των μέτρων που προορίζονταν να διευκολύνουν την εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, καθώς και για την ταυτότητα των επιχειρήσεων που είχαν μετάσχει στα μέτρα αυτά.
- 184 Ακολούθως, ο τρόπος με τον οποίο το Πρωτοδικείο εξετίμησε τα αποδεικτικά στοιχεία που του είχαν υποβληθεί, και ιδίως τα πρακτικά συνεδριάσεων και τις απαντήσεις της ICI και της Hüls στην αίτηση παροχής πληροφοριών, εκφεύγουν του αναιρετικού ελέγχου του Δικαστηρίου.
- 185 Τέλος, για τους εκτεθέντες στη σκέψη 178 της παρούσας αποφάσεως λόγους, τα επιχειρήματα που τείνουν εις απόδειξη του ότι η Hüls δεν έθεσε σε εφαρμογή το σύστημα «account leadership» δεν ασκούν επιρροή, άπαξ το Πρωτοδικείο έκρινε, στη σκέψη 291 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε ως συμφωνία, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, τη σύμπτωση που επήλθε μεταξύ των βουλήσεων της Hüls και άλλων παραγωγών πολυπροπυλενίου, και η οποία αφορούσε μέτρα προοριζόμενα να διευκολύνουν την εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών.

- 186 Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν παρέβη τους περί αποδείξεως κανόνες ή την υποχρέωση αιτιολόγησης την οποία υπείχε, κρίνοντας ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον ότι η Hüls συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με μέτρα προοριζόμενα να διευκολύνουν την εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην απόφαση «πολυπροπυλένιο». Επομένως, ούτε οι σχετικές αιτιάσεις της Hüls μπορούν να γίνουν δεκτές.

Ποσότητες-στόχοι και ποσοτώσεις

- 187 Όσον αφορά τις ποσότητες-στόχους και τις ποσοτώσεις, που αποτελούν αντικείμενο των σκέψεων 231 έως 261 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Hüls λέει ότι το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε κατ' αρχάς στην εσφαλμένη διαπίστωση ότι μετείχε τακτικά στις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών. Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, ακολούθως, ότι το όνομα της Hüls περιεχόταν σε διάφορους πίνακες, αφήνοντας έτσι να εννοηθεί ότι η μνεία του ονόματός της αποτελούσε πρόσθετη ένδειξη, πέραν της απλής παρουσίας στις συναντήσεις. Η Hüls καταλογίζει στο Πρωτοδικείο ότι κακώς συνεπέρανε από τη μνεία του ονόματός της στους πίνακες ότι μετείχε τακτικά στις περιοδικές συναντήσεις, δίνοντας έτσι την εσφαλμένη εντύπωση ότι υπήρχε ολόκληρη σειρά ενδείξεων σχετικά με τη συμμετοχή αυτή, ενώ όλες οι αιτιάσεις σχετικά με την απλή μνεία του ονόματός της σε ορισμένους πίνακες μπορούσαν να συνδεθούν. Τέλος, οι πίνακες αυτοί, των οποίων είναι απροσδιόριστοι τόσο οι συντάκτες όσο και η ημερομηνία καταρτίσεώς τους, ουδόλως ενισχύουν την ύπαρξη συμπεριφοράς αντίθετης προς τους κανόνες ανταγωνισμού.
- 188 Η Επιτροπή αναφέρει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση παρέχει εμπεριστατωμένη εκτίμηση των αποδείξεων. Συναφώς, η Hüls αγνοεί στην κριτική της τα υφιστάμενα αποδεικτικά στοιχεία. Η αιτίαση είναι απαράδεκτη, διότι αναφέρεται στην εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων, και αβάσιμη, διότι τελεί σε αντίφαση με τα υφιστάμενα αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία το Πρωτοδικείο εξετίμησε λεπτομερώς.

- 189 Συναφώς, αρκεί να διαπιστωθεί ότι, καθ' όσον μεν οι αιτιάσεις της Hüls συνδέονται προς τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου σχετικά με τη συμμετοχή της στις περιοδικές συνεδριάσεις, πρέπει να απορριφθούν για τους λόγους που μνημονεύονται στις σκέψεις 151 έως 167 της παρούσας αποφάσεως.
- 190 Καθ' όσον δε αφορούν την εκτίμηση του Πρωτοδικείου επί των αποδεικτικών στοιχείων που υποβλήθηκαν ενώπιόν του, και ιδίως των πινάκων των μετεχόντων στις συνεδριάσεις, οι αιτιάσεις της Hüls είναι απαράδεκτες στο πλαίσιο αναιρετικής διαδικασίας.
- 191 Επομένως, δεν προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο παρέβη τους περί αποδείξεως κανόνες ή την υποχρέωση αιτιολογίας την οποία υπείχε, κρίνοντας ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον ότι η Hüls συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για τα έτη 1979, 1980 και για το πρώτο ήμισυ του 1983, καθώς και σχετικά με τον περιορισμό των πωλήσεών τους δι' αναγωγής σε προγενέστερη περίοδο για τα έτη 1981 και 1982, στοιχεία μνημονευόμενα στην απόφαση «πολυπροπυλένιο» και εντασσόμενα σε σύστημα ποσοτώσεων. Και επ' αυτού του σημείου, πρέπει να απορριφθούν οι αιτιάσεις της Hüls.

Η ατομική ευθύνη των μετεχόντων σε παράβαση και ο υπολογισμός του προστίμου

- 192 Τέλος, η Hüls διατείνεται ότι το Πρωτοδικείο δεν απέδειξε επακριβώς την χρονική και πραγματική έκταση της συμμετοχής εκάστης επιχειρήσεως. Σε περίπτωση που σε παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85 της Συνθήκης έχουν μετάσχει πλείονες επιχειρήσεις, πρέπει ν' αποδεικνύεται η συμμετοχή εκάστης σε κάθε κατ' ιδίαν πράξη με την ίδια βεβαιότητα ως εάν αυτή να ήταν ο μοναδικός αυτουργός παραβάσεως. Πράγματι, κάθε επιχείρηση ευθύνεται μόνον εντός των αποδεδειγμένων ορίων της

συμμετοχής της, ο δε βαθμός συνέργειας κάθε κατ' ιδίαν συμμετέχοντος πρέπει ν' αποδεικνύεται χωριστά.

193 Ειδικότερα, το πρόστιμο πρέπει να υπολογίζεται εξατομικευμένα, ανάλογα με τις πράξεις στις οποίες αναφέρεται η συμμετοχή. Ούτε η Επιτροπή ούτε το Πρωτοδικείο ετήρησε τις αρχές αυτές, ιδίως όταν καθόρισαν το πρόστιμο σε συνάρτηση προς τον κύκλο εργασιών της Hüls, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις ιδορρυθμίες της καταστάσεώς της.

194 Συναφώς, αφενός μεν από το προεκτεθέντα προκύπτει ότι — αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η Hüls — το Πρωτοδικείο δεν διέπραξε νομικό σφάλμα καταλογίζοντάς της συμμετοχή στην υπό κρίση παράβαση ή εκτιμώντας τη διάρκεια ή τη σημασία της συμμετοχής αυτής.

195 Αφετέρου δε υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία (βλ. ιδίως αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 120, και της 12ης Νοεμβρίου 1985, 183/83, Krupp Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3609, σκέψη 37), για τον καθορισμό του προστίμου μπορεί να λαμβάνεται υπόψη τόσο ο συνολικός κύκλος εργασιών της επιχειρήσεως, ο οποίος αποτελεί — κατά προσέγγιση έστω και ατελή — ένδειξη για το μέγεθος της επιχειρήσεως και την οικονομική της ισχύ, όσο και ο κύκλος εργασιών για τα εμπορεύματα για τα οποία συντρέχει παράβαση και ο οποίος είναι ως εκ τούτου ενδεικτικός της βαρύτητας της τελευταίας.

196 Όπως όμως προκύπτει από τη σκέψη 361 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οποία παραπέμπει στις αιτιολογικές σκέψεις 108 και 109 της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», ελήφθησαν υπόψη, για κάθε επιχείρηση, οι παραδόσεις της πολυ-

προπυλενίου εντός της Κοινότητας και ο κύκλος εργασιών της. Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν διέπραξε νομικό σφάλμα σχετικώς.

- 197 Εξ άλλου, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο, οσάκις αποφαινεται στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, να υποκαθιστά, για λόγους επιεικειάς, την κρίση του Πρωτοδικείου, το οποίο έχει αποφανθεί, κατά την άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας του, ως προς το ύψος του επιβληθέντος σε επιχείρηση προστίμου λόγω παραβάσεως, από αυτήν, του κοινοτικού δικαίου (βλ. ιδίως απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1994, C-320/92 P, Finsider κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-5697, σκέψη 46).
- 198 Επομένως, ούτε οι αιτιάσεις οι σχετικές με την εκτίμηση της ατομικής ευθύνης των μετεχόντων στην παράβαση και με την επιμέτρηση του προστίμου μπορούν να γίνουν δεκτές. Συνελπώς, το τρίτο σκέλος του λόγου αναιρέσεως περί παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου πρέπει επίσης ν' απορριφθεί.
- 199 Επειδή κανένας από τους προβληθέντες από την Hüls λόγους δεν έγινε δεκτός, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει ν' απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 200 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, που εφαρμόζεται στη διαδικασία αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 118, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα. Επειδή η Hüls ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα. Η DSM φέρει τα δικά της έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

αποφασίζει:

- 1) **Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**
- 2) **Καταδικάζει την Hüls AG στα δικαστικά έξοδα.**
- 3) **Η DSM NV φέρει τα δικά της έξοδα.**

Karpeyn

Hirsch

Mancini

Murray

Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Ιουλίου 1999.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass

P. J. G. Karpeyn